

Транслитерация монгольского текста «Шара туджи»¹

В Институте восточных рукописей РАН в г. Санкт-Петербурге хранится уникальный манускрипт монгольского исторического сочинения XVII в. «Шара туджи» («Желтая история»), известный в науке как «История Радлова» — он был обнаружен в Монголии в 1891 г. во время Орхонской экспедиции под руководством В.В.Радлова (шифр — В 173). Два других списка «Шара туджи» так же находятся в г. Санкт-Петербурге — в библиотеке СПбГУ (шифр — Mong. С 33) и в рукописном фонде ИВР РАН (шифр — F 264).

«Шара туджи» давно известна науке. О ней писали Ц.Жамцарано [Жамцарано, 1936, с. 56], Л.С.Пучковский [Пучковский, 1953, с. 146], Ш.Бира [Бира, 1978, с. 241–249]. До войны над ее переводом трудился В.А.Казакевич. Наконец сводный текст указанных трех списков на старописьменном языке вместе с переводом и комментариями был издан Н.П.Шастиной [Шастина, 1957]. Текст сочинения с комментариями и предисловием был также опубликован в Китае [Sir-a tuγūji, 1983].

Ценность памятника состоит, прежде всего, в его историческом содержании. Он был написан в первой половине XVII в. в Северной Монголии (Халхе), а сочинений, отражающих историю и историографические традиции Халхи этого периода, не так много. Однако он представляет интерес и как источник по истории развития монгольского письменного языка, сохраняя многие черты доклассического старописьменного монгольского языка, а также лексико-грамматические особенности северомонгольского диалекта.

Необходимость в публикации фотокопии оригинала и научной транслитерации текста «Шара туджи» назрела давно. Это сделает памятник по-настоящему доступным ученому сообществу, так как публикация текста, осуществленная Н.П.Шастиной в 1957 г., включающая сводный монгольский текст, набранный заново на уйгурской графике, не отвечает современным научным требованиям. Первым шагом на пути к такой публикации является представленная здесь транслитерация памятника.

Из всех известных списков «Радловский», несомненно, является наиболее ранним и ценным, он и лег в основу транслитерации. Размеры листов — 23,5 см x 7,5 см, от 11 до 15

---

¹ Статья подготовлена при финансовой поддержке Российского гуманитарного научного фонда ("Письменные памятники северной Монголии XVI–XIX вв.: новонайденные тексты и их место в литературном процессе"; 10–04–00572 а/Г).

строк на листе, листы сложены в гармошку. Бумага китайская, плотная, пожелтевшая, черная тушь, три почерка. Пагинация до л. 145 — монгольскими цифрами, позднее, видимо, при поступлении в библиотеку, повторена арабскими; начиная с л. 146 монгольской пагинации нет. Листы 1–2, 3–4, 141–148, 144–145 отсутствовали и были восполнены позднее, возможно, кем-то из ученых. Листы 194–221, 263–283 пусты, на них спорадически встречаются отдельные слова и фразы, очевидно, записанные в более позднее время. На л. 284 черной тушью сделана надпись: «Инв. 1961 по 251 inv 0 1929 г. n° 1513. Монгольская история, привезенная акад. В.В.Радловым из Орхонской экспедиции 1891 г. (138 foll)». На прибавленном позднее л. 1 сделана надпись карандашом и фиолетовыми чернилами: «Инв. 1961. No 251. Орфография подогнана к В. 200. Реставрация недостающих страниц по бурятскому списку F. 80 в Вост. библи. ЛГУ Ц.Ж. 1933² г. октябрь 23 числа». На л. 4 теми же чернилами написано: «см. р. б. списка В. 200. в библи. ИВ». На листах 12–17, 30–33, 39–53, 61–67 между строк вписан текст, являющийся добавлениями более позднего времени.

Литература

- Бира, 1978 – *Бира Ш.* Монгольская историография (XIII–XVII вв.). М.
- Жамцарано, 1936 – *Жамцарано Ц.Ж.* Монгольские летописи XVII века // Труды Института востоковедения. Вып. XVI. М.–Л.
- Пучковский, 1953 – *Пучковский Л.С.* Монгольская историография XIII–XVII вв. // Ученые записки Института востоковедения АН. Т. VI. М.–Л.
- Пучковский, 1957 – *Пучковский Л.С.* Монгольские, бурят-монгольские и ойратские рукописи и ксилографы Института востоковедения. История, право. М.–Л.
- Шастина, 1957 – Шара Туджи. Монгольская летопись XVII века. Сводн. текст, пер., введ. и примеч. Н.П.Шастиной. М.–Л.
- Sir-a tuγuǰi, 1983 – Erten-ü mongγol-un qad-un ündüsün-ü yeke sir-a tuγuǰi orosiba. Üljeyitü emkitgen γarγuγulju tayilburi kibe. (Begeǰing).

Транслитерация текста

1.
erten-ü
mongγol-un
qad-un
ündüsün-ü

² Год написан неясно. Однако Л.С.Пучковский указывает, что реставрация памятника была осуществлена в 1933 г. [Пучковский, 1957, с. 34].

yeke sir-a
tuγuǰi
orusiba ::

2.

dalai blam-a-yin nomlaysan
ǰalayus-un qurim kemekü teüken-
dür : yerü kümün öber-ün
uy ıǰayur-ıyan ese medebesü
oi-dur tögüregsen sarbaçin-tur
adali : öber-ün obuy-ıyan
ese medebesü oγyun-bar keyigsen
luu-dur adali : eçige ebüges-ün
eyimü teyimü kemekü biçig-üd-i
ese üjebesü mön keüken-i
ǰabqaju kigsen-dür adali
kemegsen buyu ::

3.

eng terigün ene altan delekei
toγtaysan anu : qoγusun
köke oγtarγui-dur arban
ǰüg-eçe kei keyiseǰü
ireǰü nigen nigen-tegen
tulalçaǰu ködelüsi ügei
batu ǰilamaqan neretü tögürig
köke ǰuǰayan anu yisün
ǰıran tümen bere : aγuu anu
toγ-a tomsi ügei bolai :
tegün-ü degere anu kei
keyisügsen doluyan nayur-aça
boluγsan altan ǰirüketü
kemekü egüle γaruγsan

4.

yeke qura-yin usun kei-
dür sitüǰü

5.

sayıqan anu . douradu
yeke dalai buyu : gün inü
arban γurban tüg tümen
bere buyu : dumdayur inü
ǰayun qorin tümen γurban
mingyan dörben ǰayun tabin
bere . tere usun kei-tür
bülegdeǰü . degere inü :
altan toγusun örüme
metü batu toγtabai : ene
altan delekei buyu :

6.

ǰuǰayan anu γučin qoyar
tümen bere buyu : aγuu
anu usun-luy-a saçaγu
bui : tere altan delekei
degere qura ürgülǰi

oruju . toytaysan usun
yadayadu dalai buyu :
tere dalai key-e bülegdejü
toyusun yaruysan anu .
sümir ayula . doluyan
altan ayula . dörben

7.

tib bütübei : sümir
ayula-yin talas inü .
jegün mönggün . emüne
bayidury-a . barayun badma=
raka . qoyitu tala alta-
bar bütügsen buyu : sümir
ayula-yin naiman bere anu .
dalai dotara : naiman tümen
bere inü . usun-u degere
buyu : tvib-üd siroi-bar
bütügsen bui : dörben tib-ün

8.

yadayur temür küriy-e
buyu : sümir ayula-yin
emüne ene çambutib tergen-
ü aral-un düri-tü : çambu=
tib-ün dumda inü : magada
neretü buyu :: endeçe dörben
tümen bere-yin degere
oytarγui-tür asuru
batu gegen kei tügürig
jöbsiyerkü ergin buyu :
tegün-tür nara sara odud

9.

sitüjü ayu : teden-ü
degere oytarγui-tür
yabuçin tengri nar sayuyu :
naran γal bolur erdeni-ber
bütügsen naran tengri nar-un
ordu qarsi buyu : dumdayur
anu tabin nigen bere bui :: saran
usun bolur erdeni-
ber bütügsen . saran tengri-yin
ordu qarsi buyu : dumdayur
anu tabin bere bui :: nigen
bere-yin kemjijy-e naiman

10.

çayan büriyen-i dayun
sonusdaqui : nigen bere
kemeyü :: : ::
tere çay-tur nigedüger
diyan-aça inaysi ündüsü=
lejü : kümün nereyidügsen
buyu : tere üy-e-tür çambu=
tib-ün kümün toy-a tomsi

ügei olan nasulan : öngge-
tü yirtinčü-yin tengri
metü aysan ajiyu ::

11.

tere čaj-tur ese tariysan
jerlig tutury-a idejü
yabubai :: idekü čaj-tur
abču iden yabutala :
nigen jaliqai kümün
manayar-un qubi kemen
abuysan-i üjged bögü=
deger abču baraydaysan-
tur : tegün-eče qoyisi
tariyan tariqu bolbai ::
tariy-a-ban buliyaldun

12.

temčeldüküi-tür :
bügüdeger nigen siduryu
aburitu kümün-i siliǰü
tariyan-i qubiyalyaǰu
noyan ergübei : :
eng³ terigün . enedkeg-ün
maha-a sambati qaγan
tere buyu : mongyol-un
keleber olan-a ergügdegsen
qaγan kemekü : olan-a
ergügdegsen qaγan-ača

13.

inaysi : namai köke kemekü
qaγan kürtele : kürdün
orčiyuluyči jiryuyan
čakravarti qaγan kemen
aldarsibai : :
namayi köke qaγan-ača
imaysi . olan üy-e boluy=
san-u qoyina . enedkeg-ün
magada orun-a . arslan
uuǰitu qaγan törübei :
tegün-ü köbegün ariyun

14.

idegetü . čajan idegetü .
tangsuy idegetü . rasiyan
idegetü dörben buyu ::
ariyun idegetü qaγan-u
köbegün . sigemuni nandi
qoyar : časutu ayula-yin
bel-tür töbed-ün qad-un
uy delgeregsen anu :: tere
čaj-tur badsala ulusun
uryuyuluyči neretü

---

³ Начиная с этого места и до л. 17 между строк вписан другой текст. Он не транслитерирован.

qayan-u nigen köbegün

15.

törubesü : kiris üsütü .

čayan labai sidütü . γar

köl-ün quruyud inü

γalayun-u köl metü . nidün-iyen

ögede aniqu sibayun metü

lagšan belges-luy-a tegülder .

nigen köbegün törügsen-tür .

belgečin nuγud-tur üjügül=

besü : ene köbegün ečige-tür-

iyen qarsi buyu : egün-i alabasu

žokiqu kemegsen-tür : qayan

16.

ečige anu . tūsimed-i ala

kemegsen-tür . tūsimed

yambar ba meses-iyer

taqalažu yadayad . žes

qayırčay-tu kijü gangga

mören-tür orkibai :

vayisali balyasun-u nigen

kümün olžu težiyebei :

aman oruγsan qoyina . bi

yayun köbegün bui kemen asaya=

basu : tere težiyegeči ebügen

17.

uridu siltayan-i bürin

ögüleksen-tür . sočiγsan

metü bolun . doruna žüg-ün

časutu orun-a odču .

yarlung-un erketü tala-tur :

qoyar bombo kümün žolyažu .

či ali γažar-un köbegün bui

kemegsen-tür : minü ečige ebüge

erten-ü enedkeg-un olan-a ergüg=

degsen qayan-u altan uruy

buyu kemeged : uridu-ki

siltayan-i bürin-e ögüleksen-

18.

tür küjügün-tegen unuyul=

žu ireged bügüdeger indüžu

noyan bolyabai :: töbed-ün

eng terigün küjügün sandali-

tu qayan tere buyu :: tegün-ü

köbegün kümün sandali-tu :

tegün-ü köbegün sibayun sandali-

tu . tegün-ü köbegün arbai

sandali-tu : tegün-ü köbegün

morin sandali-tu . tegün-ü

köbegün altan sandali-tu .

buyu :: altan sandali-tu

19.

qayan-u longnam neretü
tüsimeḷ anu qoroɣuɣu .
tüsimeḷ anu qan orun-a
sayuysan-tur : altan sandali-tu
qayan-u odqun köbegün anu
börtü čino . sgüngbü-yin
ɣajar-a yabuɣu . ülü itegesin
qov-a maral neretü gergei-ben
abun . doruna jüg tenggis
dalai getüljü . burqan qaldun
ayulan-a kürčü . bida kemekü
ulus-tu jolɣaju . učir
20.

siltayan-iyān ögüleɣsen-tür
tere bida ulus kelelčejü
noyan bolɣabai :: mongɣol-un
eng terigün noyan börtü
čino buyu : börtü čino-
ača inaysi arban qoyar
üy-e bolqui-tur dobu
mergen-i törübe : dobu
mergen yegüdkeɣsen qoyina .
alang qov-a qatun anu . ere
ügei yabuqui-tur . söni
gerte inü gerel oruyad
21.

sira čeüken kümün toɣuna-bar
ni oruju qamtudču yabuysan-
ača törüɣsen . tengri-yin
köbegün bodungčar buyu :
bodungčar-un üre
borjigin omuy-tai bolba :
bodungčar-ača inaysi yisün
üy-e bolqu-tur :
sigemuni burqan nirvan-u düri
üjügüleɣsen-eče inaysi
ɣurban mingyan qoyar jajun
jiran jiryuyan jil bolqui-tur
22.

ɣal morin jil-tür : qubilyan
činggis qayan törüjü : tabun
öngge . dörben qari ulusi
erkeɣegen oruyuluysan anu :
aq-a degüü dörbegüle yabutala :
boyurči irejü nöküčebei :
tere metü ulam nöbür nemejü .
basa deyilejü abču . döčün
tümen mongɣol ulusi
oruyulju :: qorin naiman
nasun-tayan kerülen-ü ködege
arala qayan bolbai ::
23.

qorin yisün nasun-tayan .
jürčid-ün vangjun
qayan-tur mordaju oru=
yulju abuba :: yučin
nigen nasun-tayan . solungyus-
un buqa čayan qayan-i yurban
jil ayalaju oruyulju
abubai :: yučin yurban
nasun-tayan . kitad-un eng
terigün . tang geüjung qayan-
ača inaysi . arban yisün
qad-un üy-e bolqui-tur .
24.

altan qayan-i kögeju
yaryan : naiman tümen
kitad-un arban yurban
muji oruyulju :
dayiming sutu boyda
činggis qayan kemen aldar=
sibai :: yučin dörben
nasun-tayan . sira sartayul-
un sultan qayan-i alaju .
tabun muji sartayul-i
abubai :: yučin tabun
nasun-tayan : toymoyun
25.

menggüle qayan-i alaju :
toymoy-i abubai :: yučin
doluyan-i usun morin jil-e
kereyid-ün ung qayan-i
abubai :: yučin yisün nasun-
tayan : naiman-i dayan qayan-i
abubai :: döčin nigen nasun-
tayan : yorlosun narin
qayan-i abubai :: döčin yurban
nasun-tayan qarliy-ud-un
arслан qayan mordaju .
iregsen-tür uytuju
26.

mordaju beye-yi ni alaju
ulusi inü abubai ::
döčin tabun nasun-tayan .
töbed-ün külüge dorji
qayan-tur morduysan-tur
töbed-ün qayan sonuscu
ilaqu neretü noyan-i
terigülen olan elčid-i
alba ergün oruju ögsü
geju : način-i čayidam-tur
uytaju iregsen-tür
činggis qayan jöbsiyeju .
27.

yeke öglige ögçü . ilaqu
noyan-i gedürgü elçi bolıan .
sasky-a-yin çay lojav-a
ananda garbi kemekü blam-a-tur
çimayi jalaqu bile-e bi .
yirtinçü-yin üile yabudal
minü : dutayu-gyin tula
ese jalaba bi . endeçe çimadur
sitüjü . či tendeçe namai
saki kemen biçig beleg ergün :
mngari yurban ayimaγ-aça
doruysi yurban muji-yin
28.

qara töbed-i oruγul=
bai :: mön tegün-eçe činaysi
enedkeg-tür očitala :
čadayrig-un dabayan-iyar
dabaγu yabutala : serü
neretü γayča ebertü
görügesün güyüjü ire=
ged : ejen-ü emüne yurban-
ta sögüdcü mörgügsen-
tür . ejen jarliγ bolurun :
enedkeg-ün včir-tu orun
gegçi : erten-ü degedü
29.

burqan sigemuni-yin
törügsen orun gele-e :
ene kele ama ügei görüge=
sün mörgükü aqu busu
yayun aqu : tengri ečige
mini idqaysan bui j-a
kemegeđ urbaγu bayubai ::
döčin doluγan nasun-
tayan . sartayčın-u ambaqai
qayan-i arban tümen
čerig-i bayıγal neretü
γoul-tur bayıldıγu :
30.

daruγad⁴ oruγulju
abubai :: tere yeke
ayan-aça bayuγad : yisün
örlüg-üd ekilen : küčün-
iyen öggügsed-e gün yeke
čola . kündü yeke yambu :
yeke öglige-yi jerge-
ber ni . jayun-u noyad .
mingyan-u noyad . tümen-i
noyad bolıan : bügüde-
tür yeke qayir-a-tur :

---

⁴ Начиная с этого места и до л. 33 между строк вписан другой текст. Он не транслитерирован.

γayča boγurči-tu .

31.

nigeken ber yaγuma ese
durasuγsan-tur : söni
börte sečen sutai tayıqu
ögüler-ün : γayčayar
yabuqui-tur čini .
qayaçal ügei yabuju :
küčün-iyen öggügsen
γayča boγurči bisi
bileü : boγurči-yi yakin
martaba kemebesü : ejen bi
atayarqayčın olan-u tula :

32.

boγurči-yin erdem-i
anu γarγasu geji bile-e :
tere nada ülü ayurlaqu :
boγul bačın očiju čingna .
gertegen yayu kelelčenem
geji ilgebei : niγuju
činglabasu : tegüsken
qov-a neretü gergei anu :
bütükü-yin urida učıraju
büküi ulusi quriyalča=
ju : bürin yeke törü-yi
inü qasilčaju : bügüde-

33.

eče ülemji küčün-iyen
ögčü : ečiğe eke eme keüken-
iyen orkiju : ejen-tü küčün-
iyen ögcü geju yabuγsan
čini : edüğe narmai yeke
ulus-tu yeke qayıra
boltala : γayča čimai ese
durasuγsan yaγun bui :
kemegsen-tür : boγurči
ögülerün : yerü eme kümün-i
jiluy-a ni boγuni : sanayan-i
čiqul buyu . ejen-i altan

34.

oγusur urtu bolqula
nada olja : bi amidu yabu=
qula čimadu olja bisiü :
örisün abqu öglige-tü
ülü šamdaqu : önide
jidküju küčün-iyen öggüg=
dekü : yaγaraju γuniγqu
yaγun kereg : yabuju
küčün-iyen basa basa ögsü .
edüğe ese kürtebeči . ečüs-
tür üre-dü mini kürtemje
kemegsen-i : boγul bačın :

35.

ejen-tür bürin-e ayiladqay=
san-tur : ejen bi sereleü :
erten-eçe ile dalda ügei
jïdkükü : egün-eçe öber-e
sanay-a bojurçi-du yayun
aqu : kemen jarliy bolbai ::
manayar anu narmai yeke
ulus-tur jarliy bolurun .
üçügüldür bi bojurçi-yi
martaji orkiji : söni
börte gergei mini namayi
jemlejü sayun atala :

36.

köteçi keüked . bojurçi-
yin geri dayariju ireküi-
tür : bojurçi tegüsken
qoyar-un kelelçegsen-i :
nadur kelegsen anu ene kemen
bürin-e jarliy boluyad :
sayarin sayaday-iyen sanda=
ratala : sayin mayu-ban
ese medegdegsen bojurçi
mini : sayarmay mayu
yabuqui-tur minü irejü
küçün-iyen öggügsen

37.

bojurçi mini : ösütü
sayaday-iyen ülteretel-e .
ünen qudal-iyen ese medegdeg=
sen bojurçi mini : ögüldün
alalduqui-tur ami bey-e-
ben ese qayirlaysan
bojurçi mini bölüge ::
yerü yisün örlüg ekilen
noyad sayid bügüdeger
egün-iyer büü atayarq-a :
kemen jarliy bolju :
qas yeke törü-yi mini

38.

qadyalan : yadayadu
yisün mujı-yin noyan
kölüg bojurçi kemeged :
tegüsken yov-a gergei-
tür inü buçin tayibuçin
çola soyurqaju : bojurçi-
yi bügüde-yin erkin
noyan bolyan qayirlabai ::
ejen jarliy bolurun :
degere qormusta tengri
eçiye-yügen jarliy-iyar
delekei dakin-i arban

39.

qoyar yeke qayan-i : erke-
tegen oruylju : yerü
yekengki üiles-iyen tegüske=
bei bi : edüge amaran sayu=
suyai kemege : arban yisün
jil sayuju : tendeçe ejen
jarliy bolurun : nigen-iyer
urida aman abuysan bile-e :
nigen-iyer yayça eden-i .
oruyluy-a edüi bile geju :
minay-un siduryu qayan-tur
morduju kürküi-tür :

40.

siduryu qayan moyai
bolun qubilbai : ejen
garudi bolun qubilbai :
siduryu qayan bars bolun
qubilqui-tur inü :
ejen arslan bolun . siduryu
qayan köbegün bolun qubil=
qui-tur inü : ejen
qormusta bolun qubilju :
siduryu qayan-i baribai :
siduryu qayan ögülerün :
namayi alabasu beyen-tür
çini mayu : ese alabasu

41.

qoyitu üre-dü çini mayu :
kemegsen-tür ejen ene bey-e
mini yay ügei : qoyitu
üridü minile sayin boltu=
yay geji alaqui-tür .
siduryu qayan gürbeljin
yov-a qatun-i minü qara
kimusun-aça abun negji
kemebesü : gürbeljin yov-a
qatun-i ejen abubai : gürbeljin
yov-a qatun qara mörin-tür .
ukiyar-a oduysan-tur :
eçige inü . kitad-un iryai

42.

qota-yin uu obuy-tu
sasin vangin . kemekü . eçigeyin
ni jarudasun nigen gerün
sibayun ajiyu : tegün-ü
kujün-tür anu : bi ene
qara mörin-tür unaju
ükümü : yasu-yi mini
uruyu büü eri : ögede
eri geju biçig biçiju küjügün-
tür anu uyaçu ilgebei :

gürbeljin γov-a qatun niyuča
orun-tayan kimsa qabçiyul=
ju . ejen-i niyuča orun-i
43.

gem bolayad : dutayaju
qara mörin-tür unaju
ükübei : qara mörin-i
qatun-i üküksen-iyer
qatun-i γoul kemebei : eçige
inü yasui-ni ögede eriju
ese oluyad . γayça oyimu=
sun-i olju : kitad kümün-i
nige kürje siroi orkiγsan
inü : temür olqu kemekü
dobu buyu :: tendeçe ejen-i
çilege berked-ün amiban
uyiraduqui-tur : eyin
44.

jarliy bolurun : sayibar
uçiraysan börte qatun
mini : sayitur nöküçegsen
boyurçi mini : sablaldun
tusallalçaysan yisün
örlüg-üd mini :: küder
metü dörben degüü mini :
kölüg metü dörben köbegün
mini : gürü metü noyad
sayid mini : küü sang metü
gür yeke ulus mini :
kemege : mayuγiraysan-tur :
sünid-ün gilügedei bayatur
45.

öçin jalbariγsan-tur :
ejen öngdeyiju eyin jarliy
bolurun : örügesün qoçu=
ruγsan börte qatun-tu
mini : önüçin qoçuruγsan
ögedei tului qoyar-tu
mini : ünen sedkil-iyer
yabuju : ürgülji küçün-
iyen öggügtün : ünen ügen-
tegen kürüksen kümün-i sedkil
beki : üiledüksen üleben
dayusuγsan kümün oki :
öçüken dura bariju
46.

olan-luy-a joki : üneger
negün nöğçikü bey-e bisiü :
yeke törü-ben saki :: qatan
temür-tür durusun ügei :
qayiran törüksen beyen-tür
möngke ügei : qatayujin

yabuytun : qubilai keüken-i
üge-ni ajiytai bui :
tegün-ü ügeber yabuytun :
kemegeđ : ĵiran ĵiruyuan
nasun-tayan : ĵal ĵaqai ĵilün
doluyan sara-yin arban
qoyar-a : minay-un türemgei
47.

balyasun-tur nöğçibei ::
eĵen serigün-tegen ĵüçi-yi
toymoy-tur : čayadai-yi
sartayul-tur : ögedei-yi
öberün orun-tur : tului
ĵal ĵolomta sakin atuyai :
kemegsen bülüge : tului eĵen-i
serigün-tü qaliysan buyu ::
tendeče ögedei ĵal qoni-tai
döčin qoyar nasun-tayan
quluĵuna ĵil-e qan orun-a
sayuyad : sasky-a-yin gragba
rgyal mtshan-i ĵalan atala
48.

sayataĵu : ĵiruyuan ĵil
boluyad : döčin doluyan-i
moyai ĵil-e nöğçibei ::
ögedei qayan-i köbegün
güyüg : güden qoyar buyu :
güyüg qorin yisün nasun-
tur-iyen qan orun sayuĵu .
ĵiruyuan sara boluyad
nöğçibei :: degüü anu güden
bars-tai qorin yisün-i
morin ĵil qan orun sayuĵu :
qonin ĵil-e luus-un ebčin
... möngke ĵaĵar-a
... gungga rgyal mtshan
49.

kemekü tabun uqayan-tur
mergen blam-a bui kememü ::
tegüni ĵalar-a elçi ilgegsen-
tur : tere manĵusri-yin
qubilyan sasky-a pandita
kemebesü : qorin doluyan
nasun-tur-iyen enedkeg-tür
odqui-tur ters-üd-ün
temčel-i daruyad : bandida
čola-yi abun : qariĵu
iregsen-ü qoyina : abay-a
anu gragba rgyal mtshan kemekü-
yin bosiy öggügsen anu :
egün-eče qoyina nigen ...
50.

či ber dorun-a jüg-ün
qarčayai sibayun sayuysan
metü malay-a-tai : yaqai-yin
qabar metü yutul-tai :
modun tour metü gertei :
mongyol ulusun ejen bodi=
sadu-yin qubilyan güden
neretü qayan čimai-yi
jalamu : tere čay-tur
či odqui kereg : činu
sasin tende yekede delgeremü :
kemen jarliy boluysan
aǰıyu : terekü bosıy edüge
... mön aǰıyu kemen jıran
51.

γurban-ıyan luu jıl-e
ögede bolju : jıran jıryu=
γan-ıyan qonın jıl-e qayan-
luγ-a jolγayad : abisig
ögčü adistidlaısan-
ıyar : qayan-i tere ebečin
edegegsen-tür : qotalayar
yeke bayasqulang-tu bolju :
tere sasky-a pandida-yin
jarliy-ıyar γabuqui bolbai .
kijayar mongyol-un γajar-a .
sasin-i eng terigün delgeregül-
ün : dalan nasun-tayan yaqai
52.

jıl-e nirvan düri üjü=
gülbei : güden qayan
arban naiman jıl qan orun
sayuyad : döčin jıryuyan-
tur-ıyan yaqai jıl-e nöğči=
bei :: tendeče tului ejen-i
surqaytai beki tayıqu-
ača törügsen möngke .
qubilai . ülekü . ariγ
böke . dörben köbegün
aysan buyu :: yeke aq-a
möngke qan orun sayuǰu :
naiman jıl boluyad nöğčibei ::
53.

tendeče degüü anu . qubilai
sečen qayan . yaqai jıl-tei :
döčin jıryuyan nasun-tayan
bečin jıl-e qan orun sayuyad :
šangdu keyibüng kürdü
balayasun-a jusajı : yeke
dayıdu qota-tur ebüljijü :
dörben ulusi ülü dengselgen :
naiman kijayar-i ülü nisyalayan

yerüngkei bögüde-yi engkeji=
gül-ün jiryayulju :
tendeče sasky-a bandida-
yin ači degüü mati
54.

duvaza kemekü : ƣal qonin
jil-tei arban ƣurba-tai
abay-a-luy-a-ban dayaju
iregsen ajiyu : ƣučin
nasun-tur inü : qutuy-
tu qubilai sečen qayan-u
čambui ƣov-a qatun anu :
ene mati duvaza kemebesü :
boyda degedü blam-a
mani metü ajiyu : egün-eče
idam čoytu kiy včir-un
abisig abuy-a kemen .
čambui qatun qayan-tur
55.

ayiladqaysan-iyar
abisig abču : nom-un
qayan phagspa blam-a kemen
čola ergübei :: sečen
qayan ber arban buyan-tu
nom-un jasay-i yabuyulju
delekei dakin-i engkejigül-ün
jiryayulju : mingyan altan
kürdün-i ergigülügči
cakravar-un sečen qayan kemen :
qotala jüg-üd-tür
aldarsin : ƣučin jiryuyan
jil qan orun sayuyad :
56.

nayan qoyar nasun-tayan
siroi bečin jil-e nögčibeı ::
tendeče cakravar-un qayan-u
čümbüi qatun-ača
dorji . manggala . činggim .
nomuqun dörben köbegün
buyu : činggim tayiji-yin
köbegün anu kamala : darm-a
bala : öljei-tü ƣurban
köbegün buyu : ebüge ečiğe
anu öljei-tü-yi törü
barin čidamu kemegsen-iyer
öljei-tü-yi qan orun
57.

sayulyabai :: öljei-tü
qayan üker jil-teı .
sasky-a manju go qay-a
ratna ketü blam-a-yi
takil-un orun bolyan qoyar

jasay-i tegside bayiyul-un :
engke jiryuayuluyad : arban
nigen jil qan törü-yi barin :
döçin yurban nasun-tur-iyān
nögçibeï :: tendēce darma
bala-yin köbegün külüg qaγan
bolju : čoski odser
kelemürçi ber sudur tarni-yin
58.

nom-ud-i orçiyul-un
qoyar törü-yi qotala-
da degjigül-ün : dörben
jil qan törü-yi bariju :
yuçin nigen nasun-tayan
yaqai jil-e nögçibeï :: tegüni
degüü inü buyan-tu qaγan
bolbai : sasky-a-yin yeke
ejen siri bada kemekü blam-a-
yi takil-un orun bolyan :
yisün jil qan orun
bolyan : yisün jil qan
orun sayuju : yuçin
59.

jiryuyan nasun-tayan beçin
jil-e nögçibeï :: tegün-i
köbegün gegen qaγan bolbai :
sasky-a-yin boyda šri kemekü-
yi takil-un orun boljabai ::
yurban jil qan orun sayuju .
qorin nigen nasun-tayan nögçibeï ::
tendēce gamala-yin köbegün
yisün temür qaγan bolbai :
sasky-a-yin buniy-a bada-yi
kemekü blam-a-yi takil-un orun
bolyan : tabun jil qan orun
sayuju : yuçin jiryuyan
60.

nasun-tayan nögçibeï ::
külüg qaγan-u yeke köbegün
rajabay yuçin nasun-
tayan qaγan bolbai :
döçin qonuyad nögçibeï ::
tegünü degüü anu küslen
qaγan bolbai : qorin
tabun nasun-tayan nige sara
boluyad nögçibeï ::
tendēce buyan-tu qaγan-u köbegün
jayayatu qaγan bolbai :
sasky-a-yin ananda bada gara
kemekü blam-a-yi oruyin čimeg
61.

bolyan takiyad : šagimuni-yin

šasin-i ülemji kündülen
bisirejü : qoyar törü-yi
yosuyar üiled-ün :
dörben jüil boluyad :
qorin yisün nasun-tayan
nögčibeï :: küslen qayan-u
köbegün rinčen bal qayan
bolbai : nigen sara boluyad .
doluyan nasun-tayan nögčibeï ::
jayayatu qayan-u köbegün⁵
toyan temür uqayatu qayan .
usun morin jiltei arban
jiryuyan nasun-tayan qayan
62.

bolbai : sasky-a-yin ananda
mati kemekü blam-a-yi takil-un
orun boljaju : uridus-un
yosuyar qoyar yosun-i
tegside yabuyuluyad :
šasin törü-ber jiryaju
sayun atala : modun bečin
jil-e kitad-un juu oby-
tu . jüi ebügen kemekü-yin
köbegün yüge neretü
köbegün-i törüküi-tür
gerte inü solungγ-a tataγ=
san-tur erten-ü külüg
63.

bojurči-yin üre-yin üre
ilyaqu čingsang qayan-tur .
ene ütele kümün-i törüküi-
tür eyimü belge bolqu
ügei : ene qari yasutu
kümün bayinam : bayan-ača ni
alabasu jokimu : kemegsen-
tür : qayan yekede buruγu=
siyabai : tedüi yüge
yeke boluγsan qoyina-ban :
qayan-ača nangjin neretü
qotan-ača alba abči iresü
geji očiγad : nayan tümen-
64.

luγ-a boljaju ireged :
qasaγ tergen-tür tegeju :
iregsen čerig dayilaju
qayan . qasbuu tamayai
qančuyilan qatun keüked-
iyen abun dutayaju
γarqui-tur : qasar-un

---

⁵ Начиная с этого места и до л. 67 между строк вписан другой текст. Он не транслитерирован.

üre tomulaqu bayatur
tayiji : bojurči-yin
üre-yin üre ilyaqu
čingsang : qatquldun
uqayatu qayan-i abču
yarbai : uqayatu qayan
65.

yučın jiryuyan jil qan
orun sayuju : tabin nigen
nasun-tayan bečın jil-e :
činggis qayan . qan orun
sayuysan-ača inaysi jayun
nayan jil bolqui-tur törü-
yi inü aldabai :: egün-eče
degegsi mongyol-un arban tabun
qayan törü bariysan bui ::
uqayatu qayan : moltusun
qayaly-a-bar ubun čubun
qatquldun yaruysan inü :
döčın tümen mongyol-un
66.

jiryuyan tümen inü yarbai ::
yučın dörben tümen inü
qayaydaju qoçurbai :
yaruysan jiryuyan tümen-
iyen čuylayulju : kerülen
mörin-ü kijayar-a kürču
bars qota bariju sayun
atala : tabin yurban nasun-
tayan noqai jil-e nöğčibeı ::
tegün-ü köbegün bilig-tü
qayan yučın dörben nasun
tayan qan orun sayuju :
naiman jil boluyad nöğčibeı ::
67.

tegünü qoyina degüü anu⁶
usqal qayan yučın nasun
-tayan qan orun sayuju :
arban jil boluyad nöğčibeı ::
tegün-ü köbegün engke joriy-tu
elbeg . nigülesügči : qarayçuy
yurban köbegün buyu : engke
joriy-tu yučın nigen nasun
-tayan qan orun sayuju : dörben
jil boluyad nöğčibeı :: tegün-ü
degüü elbeg yučın yurban
nasun-tayan qan orun sayuju :
elbeg nigülesügči qayan
kemen qotala-da
68.

---

⁶ Между строк вставлено несколько слов.

aldarsibai : genete
jirüken-tür inü simnus
oruju : alaysan taulai-
yin čisun časun-tur
tusuy-san-i üjged :
ene metü čayan niyur-tai
ulayan qačar-tai eme bai
bolbau la kemebesü : oyirad-
un quuqai dayu ögüler-ün :
činü degüü qarayčuy
dügüreng qung tayiji-yin
öljei-tü yov-a beyiji-
yin öngge gerel egün-eče
69.

ilegüü kemegsen-dür : elbeg
qayan . degüü-ben qarayčuy
dügüreng tayiji-yi alaju :
öljei-tü yov-a beyiji-yi
abubai : yurban saratai
aysan ajuyu : qayan-i ügei-
dür quuqai dayu-yi :
qarayčuy-un köteči
doysin sira-yi-ber uriju :
mönggün čaran-tur ariki kijü
öljei-tü yov-a beyiji :
yeke šang-gi qayan medemje :
či namai-yi mayu bey-e-yi
mini sayin : baya bey-e-yi
70.

mini yeke . beyiji nere-yi
mini tayiqu bolbaba či
geju : ariki-bar soytayaju .
orun degere-ben örgüjü
tabiyad . üsüben tasučiju :
niyur-iyen mayažilan : doysin
šara-bar qayan-i nekegüljü :
qayan-i ireküi-tür buruyu
qaraju uyilaju sayubai :
qayan iren asqabasu :
quuqai dayu namai tatay-a
gegsen-tür ese bolba geji
inggebe : geju kelejü
sayuqui : quuqai dayu
71.

sonusun dutayabai : qayan
kögeju quuqai . qayan-i
quruğun-i tasu qarubai :
quuqai dayu-yi alaju :
jon-i ni arasun-i öbčijü
ireju : yov-a beyiji-dü
ögbei : beyiji qayan-i quru=
yun-i čisun : quuqai-yin

arasun-i tosun qoyar-i
neyilegöljü doliyayad : eme či
bolba ere-yügen ösiy-e abuba
bi : qara sanayatu qayan-i
čisun : qatquqan kelegesen
quuqai-yin tosun qoyar-iyar
72.

qangba bi : ontarla kemebei :
qayan öngge genel-tür bolju
ese ayurlabai : quuqai-yi
buruyu-bar alabai bi geju
köbegün-tür inü : batulatu
čingsang čola ögču :
ökin-iyen samur günji-yi
ögču : dörben oyirad-i
medegülbei :: tegün-ü
qoyina oyirad-un ügeči
qasq-a qayan-i alaju :
öljei-tü yov-a beyiji
elbeg qayan-i abqui-tur
yurban saratai . ügeči
73.

qasq-a-yi abqui-tur
doluyan saratai odču :
törügsen köbegün-i ajai
kemen nere ögbe : mongyol-un
ögedelekü neretü köbegün-i :
batula čingsang aryal tegülgeju .
aruy-tai nere ögbe :: tegün-ü
qoyina mongyol öčüken amuju :
tökegürün : elbeg qayan-i yeke
köbegün gün temür-i qorin
jiryuyan nasun-tur inü qan
orun sayulyabai : naiman jil
boluyad nöğčibeı :: tegünü qoyina
degüü inü : öljei temür .
74.

qorin tabun nasun-dayan .
qan orun sayuju : naiman
jil boluyad nöğčibeı ::
tegünü köbegün delbeg . arban
doluyan nasun-tayan qan orun
sayuju : tabun jil boluyad
nöğčibeı :: mön tere jil oyirad-
un ügeči qasq-a quuqai-yin
köbegün batula čingsang ni
alabai : mön tende ügeči qasq-a
ükübei : ügeči qasq-a-yin
köbegün esekü . batula čingsang-
yin samur günji-yi abubai :
yov-a beyiji : ajai tayiji
qoyar-i aruytai tayisi jaruju

75.

yabubai . esekü ükübei . mön tedüi samur
qoyar-i : aruy-tai-ača niyuju
törküm-tegen mongyol-tur
ilgebei : esekü ükebe . oyirad
samayu bolba : ejen ečige-tegen
mörgüjü . ene degere ni mordaju
ire kemen ilgebei : ejen-ü üre
atai tayiji . ülegsens mongyol-
i ejelen aysan aaju . atai
tayiji . öljei-tü yov-a
beyiji-yi abču : yučin tabun
nasun-tayan qan orun sayuju .
aruytai-tu tayisi čola
öggüged : atai qayan . ajai
tayiji . aruytai tayisi

76.

či öljei-tü yov-a beyiji . ajai tayiji-i
yurbayula . mordaju jilaman
qan-a dörben oyirad-i
dobtulju olja bolyan
abču iregsen-tür : batula
čingsan-yin köbegün bayamu-
yi bariju iregsen-tür :
ajai tayiji . egeči samur
günji sayin kigsen bile-e .
ene köbegün-i inü talbiy-a
kemegsen-tür : qour-a-tu-yin
üre bile geji : aruytai
tayisi namai aruy ügürgeju
nere ögči bile geji bayamu-yi
toyun दौरа көмүрин

77.

toyun nere ögči : jaju
yabutala : samur günji beyeber
yuyuju abun qaribai : toyun
gürün mongyol mani abtayči
metü tomuju ügei bayinam :
ene degere ni morday-a geju .
dörben oyirad-i abči
ireju : atai qayan-i qoru=
yaju : toyun tayisi ejen-i
čayan ger-i ergiju : dayarilan či
sutu bolqula . bi sutai-yin
üre kemen ögülebei : ejen-i
sayaday-tu-ki sumun dayun
yarun . toyun-i qabar aman-ača

78.

čisun yarbai : köbegün-iyen
esen-i iregülju : örgösün
čini ariljam : mongyol-un
yayča möngke-yi ala :

eme sutai-yin üre bi : ejen
boɣda-du eyin kigdebei :
kemegeɗ ükebei :: atai qaɣan
ɣučin doluyan nasun-tayan
qan orun sayuɟu : döčün
yisün nasun-tayan toɣun-i
ɣar-tu nöɟčibeɗi :: tegün-ü
qoyina elbeg qaɣan-u köbegün
aɟai tayiɟi-yin ɣurban
köbegün-ü aq-a inü tayisun
tayiɟi . ded inü aɟbarɟi
79.

tayiɟi . mandayul tayiɟi
ɣurban buyu : tayisun tayiɟi
arban naiman-tayan öber-iyen
qan orun sayubai :: tayisun
qaɣan aq-a degüü ɣurbayula
oyirad-tur mordaɟu :
oyirad uɟtuɟu qoyar bayiri
tululčaɟu bayiqui-tur : qoyar
čerig-ün dumda tügürüg-i
ireküi-tur : qasarun üre bayatur
sigüsütei ɣarba : oyirad-ača
qariyad-un ɣuyilinči bayatur
qoyar-i silijü ɣarayabai ::
sigüsütei qoyar dabqur
80.

quyay emüsčü : eligen-dür
kürje kijü ɣuyilinči qoyar
dabqur tuɟuly-a emüsčü :
qoyar čerig-ün dumda
jolyaldabai : *ɣuyilinči qoyar
dabqur quyay kürje neɗte
beyen-dü ni baq-a kürtele
qarbubai :: *sigüsütei saltayan-
dur kürtele čabčibai :: üdesi
kelelčeɟü . marɣada oruɟi
öggüy-e kemen qonuysan-tur :
söni telenggüs-ün abtula sečen :
aɟbarɟi jinong teneg gele .
köbegün-i čuutu
qaruyčuɣ ügeyile bolba
81.

bi araylasu geɟi . söni
ireɟi aɟbarɟi jinong-i
čimai qaɣan bolɣuy-a kemegsen-
tür : aɟbarɟi jinong :
oyirad-un esen tayisi-tai
nigedčü : aq-a-yuyan tayisun
qan-i dayilan kögegsen-tür :
kentei qan-i jorin očitala :
ɣorlosun čebden-tür .

uĉiraysan-tur : ĉebden
urida ökin-i mini alĉayalĉin-i
gegegsen bölüge kemeĉü : tayisun
qayan-i qoruyabai : ĉuĉin nigen-
tegen qan orun sayuĉu arban
82.

dörben ĉil boluyad . ĉebden-ü
ĉar-tur nöĉĉibeı :: tedüi
aybarĉi ĉinong oyirad-un
esen-tür . mini ĉuutu köbegün
qarayĉuy . urida oyirad-tai
nige bolun geĉi yayubi .
oyirad-i ĉabĉiy-a gegsen-i
bi bayıyabai gegsen-tür oyirad
eleglen : ene mayad ĉinong bisi :
maral elĉigen aĉuyu kemen .
iniyeldübei : tedüi esen .
aybarĉi ĉinong ekilen-dü
qurim öĉkü kemen ĉalaĉu : ayayan
tabıqu geĉü
toĉulaqu-du sayin kemen
83.

ĉubuyulĉu : ĉinong ekilen
ĉuĉin ĉurban örbelegten-i
ĉuy qoruyabai : aybarĉi
ĉinong-un köbegün ĉuutu qaray=
ĉuy tayiĉi inay gar-a neretü
köteĉi-ben abun dutayabi :
oyirad ĉuĉin sayin ere sileĉü
kögeĉü : onĉyun-i qabĉayai-tur
qorĉulbai : oyirad-un
silbis bayatur qoyar dabqur
quyay emüsĉü ĉubuĉu iretele .
inay gara köteĉi qoyar dabqur
quyay nebte qarbuysan-tur .
qoyitu kümün-iyen abun unabai :
tegün-ü qoyina ĉeleg türgen
84.

ĉurban dabqur quyay emüsĉü
irebesü . köteĉi bi ĉidaqu
ügeı . tayiĉi qarbu kemegsen-
dür tayiĉi ĉurban dabqur
quyay nebte qarubai :: tedüi
qoyitu ĉurban kümün-iyen
abun qoladĉu oĉıbai : söni
boluysan qoyina yabayan
sayuĉu yayun bolqu kemen .
inag gara köteĉi odĉu .
esen tayisi-yin boyura
qabsay . eremeg ŉarayĉin
qoyar-i qulĉaĉu ireged :
toĉmoĉ-un qad ĉüĉi-yin

üre . mini törül bölüğe

85.

kemen oçitala : toymoy-un
ay möngke bayan tus bolju .
tegün-lüğe nöküçen sayuju :
inay gara köteçi-ben döçin
dörben-i tengse kemen ilegebei :
toymoy abalaysan-tur . qarayçuy
tayiji . arban jegeren-i yisüi
ni alaysan-tur : ay möngke-yin
degüü jaysi möngke nidün
mayuyilan qoruyabai : tedüi
inay gara köteçi ireged :
tayiji-yi qoruyaysan-i
medeged : nigen sürüg aduyu
abun : qarayçuy tayiji-yin
beyiji . esen tayisi-yin ökin

86.

seçeg neretü qatun-ıyan dergede
yabubai : qarayçuy tayiji-
yin beyiji qarayçuy tayiji-
aça salqui-tur doluyan saratai
aysan ajuyu : yurban sara
boluyad mendülegesen-tür . eçige
inü esen tayisi . ökin bolqula .
amila : köbegün bolqula ala kemejü
kümün ilgegsen-tür : seçeg
beyiji jayaya-ki inü qoyisi
tataju sigelgebei : tere kümün
ökin geju qarubai : tegünü
qoyina . çaqar-un odui
emegen-i ökin-i ölügeyidcü
talbiyad : elüngçeg eke samur

87.

günji-dü odçu ögülebesü .
günji keüken-i abçu ireji .
bayan möngke kemen nere ögçü :
solungyus-un sangyuldai-yin
eme . qarayçin tayibuçin-tur
kökegülbei : esen emege eke-
tegen samur günji-dü . ene
keüken-i alay-a kemegsen-tür :
günji ene mini degüü . çini
jige bisiü : ene kejiy-e ösçi
ösiy-e abqu bai : köbegün
mini toyun bögesü inggemü :
kemen ese bolbai : tedüi günji-
eçe niyuju alay-a geküi ni .
inay gara köteçi sonuşçu .

88.

günji-dü ireju kelebei :
günji itegeltei kümün bolji

mongyol-du ni ilegey-e ni
geküi-tür : inay gara
ögülerün : oyirad-un
ökidei tayibu quyiyçi
yabuday bile : tegün-i
tengsekü geju : ökidei
tayibu-du : çi kündü yeke
boluy-a geküle : qarayçuy-
un seçeg beyji-eçe törügsen
keüken yurban nasutai bui :
mongyol-tur kürgebesü :ene
beyen-eçe bolqu . qoyitu
89.

üre çini darqan bolqu
kemegsen-tür : ökidei tayibu
günji-dü odçu : bi törküm-
dür çini kürgesügei kemegsen-
dür : günji bayasçu :
oyirad-un ökidei tayibu .
qaraçin-i bolui tayisi .
sartayul-un bayantai aqlaqu .
mergen qonggirad-un eselei
tayibu dörbegüle-ber kürge=
gül-ün ilgebei : jayura
orqud-un oriçi sigüsi
sikir neretü ökin-iyen
tere bayan möngke
90.

tayji-tur jüngken
örgün ülegsən törül-tür
inü kürgey-e kemen tüsigül-ün
sayubai : tedüi esen tayisi-
yi oyirad-un barayun yar-un
aylay çingsang qoyar
dobtulju : esen yayça bey-e-
ben dutayaju yaruyusan-i
mongyol-un böke sursun-i
köbegün baqu bariju alayad .
kökei qan-i kötel degere modun-
tur elgüju orkibai ::
esen-i ükügsen-i sonusçu .
tayisun qayan-u baya qatun
91.

samur tayiqu-aça törügsen .
mergükis neretü köbegün-i
doluyan nasutai-yi . ögeg=
len samur tayiqu ildü jегüju
mordaju : dörben oyirad-i
küngküi jabqan-tur dobtulju
yeke olja abçu bayuyad :
mergürkis-i qan orun-tur
sayulyaju : ügegtü qayan

kemen nereyidčü . yabutala :
naiman nasun-tur inü .
tümed-ün qačigin-i üre .
doγulun tayiji qoruyabai ::
tegün-ü qoyina tayisun qayan-i
92.

čebden-i qoruyaqi-tayan .
öberün jige bile geju ese
alaysan molun tayiji-yi :
čebden-i ükügsen qoyina :
ongniγud-un mouliqai ung .
molun-i arban doluyan nasun-
tur inü : qan orun sayul=
γabai : tende solungγus-un
qotubaq-a . qoyar degegsi
qudal qob kelejü : mouliqai
ung . molun qayan-i arban
yisün nasun-tur inü qoruyabai ::
molun qayan-i nöğčigsen-tür :
abay-a inü ajai tayiji-yin
93.

oyirad qatun-ača törügsen
manduγul neretü-yi γučin
naiman-tur inü : qan orun
sayuγad : ügegetü qayan-u
ösiy-e-ber : morduju qačigin-u
üre doγulan tayiji-yi
alabai : tende-eče jici-yi
inü . bayan möngke tayiji .
sikir beyiji qoyar-i urida
oyirad-ača abči iregči
dörben sayid . oruči
sigüsi kürgeju iregsen-dür
abaya inü . manduγul-un
94.

qayan masi bayasču : bayan
möngke-yi bolqu jinong
nereyidčü dörben sayid-i
üre-yin ür-e kürtele darqan
bolγabai : dörben darqad
gegči tere buyu :: tegün-ü qoyina
basa molun qayan-u ösiy-e-ber
abura morduju . mouliqai
ung-i alabai : manduγul-un
qayan . bolqu jinong qoyar :
jiryuyan tümen-i tamtuylan
medejü yabutala : isama tayisi
qayan jinong qoyar-un qoyur
dumda . qudal qob kelejü :
95.

qayan morduju : bolqu
jinong-i dobtulju abubai :

bolqu ĵinong ese erüsteĵü
ġarbai : bolqu ĵinong-yin
sikir tayıqu-yi isama
tayisi abubai : bolqu ĵinong-
yin sikir tayıqu-ača törüg=
sen . batu möngke neretü nigen
nasutu köbegün aysan-i baqai
neretü kümün-i eme kökegülügsen
buyu : manduġul-un qaġan
döčin qoyar nasun-taġan
nögčibeı :: bolqu ĵinong-i
ġučin nigen nasun-tur inü :

96.

yöngsiyebü-yin keriy-e qoĵigir
qoruyabai :: bayan
möngke bolqu ĵinong-yin
köbegün : batu möngke modun
bečin ĵiltei : doluġan nasun-
tur inü manduqai sečen
qatun usun morin ĵiltei :
ġučin ġurban nasun-taġan :
eĵen-ü čayan gerte odču :
menggen irayı neretü kümün-
iyer sačuli sačuġulĵu :
esi qatun-a : öber-iyen
eyin öčir-ün : qara čayan-i
ülü üĵekü ġaġar-a

97.

barilam bile bi : qaġan-u
üre batu möngke-yi baġ-a geĵü :
qasarun üre önbolud-i
abuy-a geküdü : qatun eke-yin
ordun-u oyira irebei bi :
örgeu yeke egüdei čini könggen
geĵü : öndür yeke bosuġani
čini boġuni geĵü : öbere
eteged önbolud-tur očiqu=
la : urġ-a čini urtu :
quvbi čini aġuu bisü .
uraylaĵu ab namai : ürei
čini baġ-a geĵü basuqula :
önbolud-i uraylaĵu ab

98.

kemeged : ünen sedkil-iyer
ĵalbarıysan-taġan kürču :
öčüken ürei čini batu
möngke-yi sakin küliyeĵü .
gergeı bolbasu : örüsiyeĵü
dotayadu engger-tü mini
doluġan köbegün : yadayadu
engger-tü mini ġaġča ökin
ġayaya kemen : ĵalbarıysan-

iyar mini bolbasu : doluyan
bolud nere ögčü : yolumta-yi
čini sitayasu . kemen öčiged
qaribai : batu möngke-yi
doluyan nasun-tur anu :
99.

manduqai qatun yučin yurban
nasun-tayan gergei bolun sitül=
čejü : bars jil-e dayan bügüde-
yi ejelekü boltuyai kemejü :
batu möngke dayan qayan kemen
nereyidčü : ejen-ü čayan gerün
emüne . qan sayubai :: uqayatu
sečen manduqai qatun ber :
unjiysan üsüben degegsi
ebkejü : ulusun ejen dayan
qayan-i ögeglejü . udurid-un
mordaju : dörben oyirad-i
des=bür-tü degere dobtulju
abuqad : čayaža kijü
100.

sayulyabai : ta egün-eče
qoyisi . ger-iyen ordu geji
büü kele : örge-e geji kele :
jalaya-ban qoyar quruyun-ača
ilegüü büü ki : jabilaju
büü sayu . sögüdčü sayu :
miqa-yi qutay-a-bar büü ide
amayar nulyaju ide : ayiray-
iyan čege-e geji kele : kemen
čayaža kijü öggügsen-tür :
oyirad miq-a-yi qutay-a-bar
esgülji ideküle yamar bolba
geji yuyuyusan-tur : esgegülji
ide kemegsen bui : edüge
101.

boltala tere čayaža-bar yabuqu
buyu : tendeče manduqai sečen
qatun-ača törügsen . törü
bolud . ulus bolud qoyar
iker-e : barsa bolud . ars-a
bolud qoyar ikere : včir
bolud . alču bolud qoyar
ikere : al bolud . gegen abai
qoyar ikere buyu : nöğüge
oyirad-un keriy-e qojigir
un ökin güsei qatun-ača-
törügsen garudi . čing
qoyar bui : orqud-un
oruči sigüsi-yin ökin
102.

jimisgen qatun-ača törügsen .

gere bolud . geresenje qoyar
buyu : dayan qayan-u arban
nigen köbegün . γaγča ökin
buyu : dayan qayan jiryuyan
tümen-i emkilen čuylayulju :
engkejin jiryayulju : dalan
dörben jil qan orun bariju
nayan nasun-tayan tulai jil-e
nögčibeï :: ulus bolud
üre ügei : dayan qayan-u
yeke köbegün . törü bolud
qan orun sayuqu-yin urida nögčibeï ::
törü bolud-un köbegün
103.

bodi alay : ubasanča tayiji
emlig tayiji γurban buyu :
bodi alay döčin nigen nasun-
tayan qan orun sayubai :
dörben jil boluyad nögčibeï ::
bodi alay qayan-u köbegün .
güden . darayisun tayiji .
köküčidei tayiji : ongyun
duraqal tayiji buyu :: güden
qorin yisün nasun-tayan : čayan
gerün emüne . qayan bolju ireküi-
tür bars bolud-un qoyaduyar
köbegün altan : či yeke qayan
bolbai : namai törü-yi
104.

qasiγči siteü qan čola
öggün soyorq-a kemegsen-i
jöbsiyejü : alta-tu siteü
qan kemen čola ögbei : güden
qayan qas yeke törü-yi
töbsidkejü : gür yeke
ulusi engke jiryayulju :
γučin naiman nasun-tayan nögči=
bei :: tegün-ü köbegün tümen
tayiji . jöngketü duraqal .
baγ darqan . dayičing tayiji
bui : tümen tayiji qorin
naiman nasun-tayan qayan bolju :
karm-a blam-a učiraju : šajin-
105.

tur oruju : jiryuyan tümen-i
čuylayulju yeke čayağa kibeï :
jegün γurban tümen-eče namutai
qung tayiji : qalq-a-yin
subuqai üijeng : barayun
γurban tümen-eče ordus-un
qutuγ-tai sečen qung tayiji .
asud-un nom dara qoluči

noyan : tümed-ün namutai
čörükü qung tayiji : eden-
iyer jasay-i bariyulju :
tümen jasay-tu qayan kemen
aldarsiju : kümün amitan-i
jiryayul-un : yučin tabun jil
106.
qan orun sayuju : tabin
dörben nasun-tayan nöğčibeï ::
tegün-ü köbegün buyan . sangayarjai
dügüreng jinong : buyan yučin
yisün nasun-tayan . qayan bolju .
buyan dayun sečen qayan kemen
šajin törü qoyar-i engkeji=
gülju : döčin yisün nasun-tayan
nöğčibeï :: tegün-ü köbegün
mangyus tayiji .
rabgir tayiji .
mayu kitad qung tayiji .
yurban buyu : mangyus tayiji
ečiye-yügen serigün-dü
107.

nöğčibeï :: mangyus tayiji-yin
köbegün linden bayatur tayiji .
sangayarja odqun tayiji qoyar
buyu : linden bayatur tayiji
luu jiltei : arban yurban
nasun-tayan qayan bolju : mayidari
nom-un qayan . joni čorji
terigüten-eče gün narin niyuča
kölgen-ü abisiq abču : šajin-i
tedkün : qorin jiryuyan-tayan .
sasky-a-yin šarba dayjan
qutuy-tu-ača gün narin niyuča
kölgen-ü abisiq abču : süme
keyid bariju . sigimuni-yin
bey-e terigüten-i bütügeju :
108.

güngga oser terigülen
orčiyulayčin-i quriyaju :
gangjur-i mongyol keleber orči=
yulyaju : linden qutuy-tu sutu
činggis dayiming sečen jüg-üd-i
teyin böged ilayuyči bala
cakravarti . tai tayisun . tngri-
yin tngri . delekei dakin-i qormus-
ta . altan kürdün-i orčiyuluyči
nom-un qayan kemen : qoyar törü-
yi ülemji-de bayiyul-un atala .
erten-ü üile-yin kemjiy-e-ber :
jiryuyan tümen-i . qan qaraču-
tur . törü-eče eteged

üile yabudal oladaysan-

tur : eyeber bolyan

109.

yadayad . jiryuyan yeke ulusi

küçir-iyer quriyayad : yučin

nigen jil qan orun sayuju : barayun

eteged negüjü . šara tala neretü

γajar-a döčün γurban nasun-tayan

nögčibei :: tegün-ü öbegün erke

qongqur . abanai čin vang qoyar .

erke qongqur ür-e ügei : abanai

čin vang-yin köbegün burni vang .

lubsang qoyar üre ügei :

ede čayar degere sayuysan ::

bodi alay qayan-i qoyadu=

γar köbegün . kükečei tai

tayiji-yin köbegün buraqai .

čögükür . buyan noyan .

čorudai . buraqai-yin

110.

köbegün dabaya qosiyuči .

tegün-ü köbegün tenggis mergen

vang . tenggisdei üijeng

dayurisqu vang : mergen

vang-yin köbegün samadi vang :

dayurisqu vang-yin köbegün .

gümbü beyile : buyan noyan-i

köbegün següse dügüreng vang :

tegün-ü köbegün čikitei

dügüreng vang : tegünü köbegün

ayusi vang ede sünid-ün

degere sayuysan ::

bodi alay qayan-i yutayar

köbegün onqun duraqal

noyan-i köbegün bayandai noyan .

111.

tegün-i köbegün dorji sečen

jinong . irekü bayatur noyan .

dorji sečen jinong-yin köbegün .

čoi sengge : tegüni köbegün

čayan bayabai čin vang : tegüni

köbegün sudani sečen čin vang :

tegünü köbegün sebden dongrub

čin vang ede üjümečin degere

sayuysan ::

güden qayan-u qoyaduγar köbegün

jongdu duraqal noyan-i köbegün

manglai erdeni . tegünü köbegün

γayan dügüreng . bolud erdeni

vang . bangbum tüsiyetü .

112.

γayan dügüreng-yin köbegün

karm-a jab vang : tegünü köbegün
rabdan vang : tegünü köbegün
čebden vang : bolud erdeni
vang-yin köbegün . arayıjun erdeni
vang ede qaučid degere sayuysan ::
güden qayan-u yutayar köbegün
bay darqan noyan : tegünü köbegün
lasai dayičing : tegünü köbegün
lamajab erke noyan : tegünü köbegün
namjal erdeni : ögeled yelden
bayatur . loubaq : ede čaqar
degere sayuysan :: irekü bayatur
noyan-i köbegün seren erdeni
törüyin noyan . tegünü köbegün
113.

mouliqai noyan : bayisai noyan-i
köbegün irbis seçen noyan :
irbis . ede üjümečün degere
sayuysan ::
dayan qayan-u qoyaduyar
köbegün ulus bolud üre
ügei : bayadu ni oyiğud-un
ıbarai tayisi qoruyabai ::
dayan qayan-u yutayar köbegün
barsbolud jinong-yin köbegün .
gümeli mergen qara jinong .
altan gegen qayan : labuy
tayiji . bayisaqal köndülen
qayan : bayandara narin tayiji
114.

bodidara odqun tayiji ::
gümeli jinong-yin nigedüger
köbegün noyandara jinong :
tegünü köbegün buyan bayatur
jinong : tegünü köbegün
bosiy-tu jinong : tegünü
köbegün toba jinong . erinčen
jinong : čoyila jinong :
toba jinong üre ügei :
čoyila jinong-yin köbegün
gürü čin vang : tegünü köbegün
dongrub giyun vang ::
gümeli jinong-yin qoyadu=
yar köbegün bayisungqor=
lang noyan : tegün-ü köbegün
115.

ğoriytu noyan : tegünü
köbegün qanada mergen qosi=
yuči : tegün-ü köbegün tarba .
tegünü köbegün şanda beyile :
tegünü köbegün sonom giyun
vang : tegünü köbegün sungrab

vang :: gümeli jinong-yin
γutayar köbegün oyidarm-a
nomuqun noyan : tegün-ü köbegün
tekei qosiyuči : tegün-ü
köbegün sira kitad tayiji : tegünü
köbegün darasi tayiji :
tegün-ü köbegün açitai seçen .
tegünü köbegün jamsu gün :
tegün-ü köbegün sonom gün :
116.

tegünü köbegün düğürens beyise
gümeli jinong-yin γutayar
köbegün oyidarm-a nomuqun
noyan-i γutayar köbegün
nekiy-e köndülen dayičing :
tegünü köbegün sanjai čögükür .
tegün-ü köbegün šagja beyise :
tegün-ü köbegün gürüski
beyile :: gümeli jinong-un
dütüger köbegün nomdarai
tayiji : tegün-ü köbegün .
qutuy-tai čoyčas-un
jirüken seçen tayiji : tegünü
köbegün . sadadai seçen
čögükür : tegün-ü köbegün
117.

güüsi noyan : tegün-ü köbegün
erinčen beyise : tegünü köbegün
darjiy-a beyile : tegün-ü köbegün
vangčuy beyile ::
gümeli jinong-yin jiryudu=
γar köbegün bajar-a üjeng
tayiji : tegün-ü köbegün mingqai
dayičing : tegün-ü köbegün gürü
dayičing : tegün-ü köbegün seren
beyise : tegün-ü köbegün gümbürasi
beyile : tegün-ü köbegün kendüski
beyise ::
barsbolud jinong-yin qoyatu
köbegün sayin gegen qaγan : tegün-ü
köbegün sengge düğürens qaγan :
118.

buyan bayatur tayiji : töbed
tayiji : bintu yelden tayiji
dalad külüg tayiji . budašira
tayiji . günčüg tayiji . jamsu
tayiji :: gegen qaγan-u nigedüger
köbegün sengge düğürens qaγan-i
nigedüger köbegün sümür
tayiji . tegün-ü köbegün bolun
dalai blam-a yondan rgy-a mtso
qubiluyšan : eke anu qabutu

qasurun üre nonun üijeng
noyan-u ökin bayiyan ĵula bolai .
gegen qayan-u qoyadıyar
köbegün ĵal-tu noyan : tegünü
köbegün ombu noyan : tegün-ü
119.

köbegün gümbü beyise : tegünü
köbegün lačab beyise ::
gegen qayan-u ĵutayar köbegün
töbed tayiĵi . tegünü
köbegün eĵei dayičing . tegünü
köbegün ončun tayiĵi . tegünü
köbegün norbu tayiĵi : tegünü
köbegün galdan tayiĵi : gendü=
rasi somun-i ĵanggi tayiĵi
danĵin tayiĵi ::
barsbolud ĵinong-yin ĵuta=
ĵar köbegün labuy tayiĵi .
tegünü köbegün bayatur tayiĵi
darm-a tayiĵi ::
barsbolud-yin dötüger
120.

köbegün bayisqal kündülen
qayan : tegünü köbegün
bayisangqur üijeng tayiĵi :
ĵayisangqur čing bayatur :
layisangqur tayiĵi . mangyus
tayiĵi . mangqudai tayiĵi ::
barsbolud ĵinong-yin
tabutayar köbegün bayandara
narin tayiĵi : tegün-ü köbegün
lang tayiĵi . ĵov-a tayiĵi .
duraqal tayiĵi . darda tayiĵi ::
barsbolud ĵinong-yin ĵirĵu=
dur köbegün bodidara odqun
tayiĵi : tegünü köbegün
engkedara dayiĵing noyan :
121.

nasandara duraqal noyan . nom=
dara qoluči tayiĵi ::
bodidara odqun tayiĵi-yin
nigedüger köbegün engkedara
dayičing noyan-i köbegün engke
sečen noyan : esen üijeng noyan :
ölĵei-tü abai :: engke sečen
noyan-i köbegün tümei tayiĵi
badm-a tayiĵi . abayitu tayiĵi
dorĵi indu ĵayisang : karm-a
yelden . lamaĵab čögükür . buyan-
tu čin bayatur . čoyirĵa
üijeng tayiĵi . saran dasi
erdeni tayiĵi . ĵamsu čögükür

gümbü tayiji . jamyān tayiji .

122.

erinçen jab tayiji :: esen
üijeng noyan-i köbegün buraqai
seçen çögükür . dorji nomçi
jayisang . karma üijeng joriy-
tu : öljei-tü abai üre
ügei :: buraqai seçen çögükür-
ün köbegün erinçen tayiji ::
nomçi jayisang-yin köbegün
šara ökin dayičing toyin ::
üijeng joriy-tu-yin köbegün
çebden erke jayisang . tegünü
köbegün güsi toyin ::
dayan qayan-u dötüger
köbegün arsabolud mergen
123.

tayiji-yin köbegün bujigir
tayiji . nonun tayiji ::
bujigir tayiji-yin köbegün
dai bayatur tayiji . mergen
tayiji . joriy-tu tayiji .
köke nayur-tu oçiji
qan sayuçi güdün qoluçi
noyan-i köbegün gürü qung
tayiji . aqai nangso .
nonun tayiji-yin köbegün
boruçin tayiji . keçegüü
sengge tayiji ::
dayan qayan-u tabutayar
124.

köbegün alçabolud :
tegünü köbegün qurayçi
tayiji . qasar noyan :
qurayçi-yin köbegün
üijeng noyan . subaqai
obung . tabudai . siuq-a
joriy-tu :: qasar noyan-u
köbegün bayatur noyan .
üijeng noyan :: bayatur
noyan-u köbegün darqan noyan :
tegün-ü köbegün sadar noyan :
tegün-ü köbegün sebden :
tegünü köbegün vçir
125.

giyun vang : rabdan angi :
vçir giyun vang-yin köbegün
namday giyun vang :: üijeng
noyan-u köbegün yelden
noyan : tegünü köbegün
duraqal noyan : tegünü köbegün
rasiyan qosiyun-i ejen .

tegünü köbegün arni aliqan ::
dayan qayan-u jiryuduyar
köbegün vçir bolud . tegünü
köbegün darai . darayisun ::
darai-yin köbegün ongqun darai
sayin alay . üijeng bayatur ::
126.

sayin alay-yin köbegün mergen
siral dai noyan : tegünü
köbegün darm-a böke tayiji :
tegünü köbegün sonom noyan :
tegün-ü köbegün jasadun
tayiji manaqu : tegünü
köbegün jasadun tayiji
ayusi :: darai-yin qoya=
duyar köbegün üijeng
bayatur : tegün-ü köbegün
aqui seçen tayiji :
tegünü köbegün sümür tayiji .
tegünü köbegün bandi seçen
tayiji : tegün-ü köbegün
127.

rgyalbo tayiji : tegün-ü
köbegün odser tayiji ::
dayan qayan-u doluduyar
köbegün arboçura tayiji .
tegün-ü köbegün açu tayiji .
sira tayiji . böke tayiji .
molun tayiji :: açu tayiji-
yin köbegün begirse tayiji :
sira tayiji-yin köbegün
siryuyud tayiji :: böke
tayiji-yin köbegün joriçtu
tayiji . bayatur tayiji .
bintu tayiji . yelden tayiji .
128.

buyan-tu tayiji ::
dayan qayan-u naimaduyar
köbegün garudi üre ügei ::
dayan qayan-u yisüdüger
köbegün çing tayiji :
tegün-ü köbegün tüngsi
tayiji : çengli tayiji ::
dayan qayan-u arbaduyar
köbegün gerebolud tayiji .
tegünü köbegün lung tayiji ::
129.

dayan qayan-u arban
nigedüger odqun
köbegün . geresençe jalayir
tayiji-yin köbegün asiqai
darqan qung tayiji :

noyandai qatan bayatur :
noyunuqu üjeng noyan .
amin duraqal noyan . darai
tayiji . delden köndülen .
samu oddun ::
geresenje jalayir-un qung
tayiji-yin nigedüger
köbegün asiqai darqan
130.

qung tayiji-yin köbegün
nayandara qung tayiji .
tümen dara dayičing
qotuγur . ödküi
ildüči :: bayandara
qung tayiji-yin köbegün
čino-a šara . layiqur
qayan : čino-a šara üre
ügei :: layiqur qayan-u
köbegün subandai jasay-tu
qayan . ubandai darm-a
širi :: jasay-tu qayan-u
köbegün sonom aqai
131.

čögükür . skyab erdeni .
norbu bisirel-tü qayan :
gümbuyay bintu aqai :
gümbü brasi darqan qung
tayiji : išar yosutu
aqai . dašar sečen aqai ::
aqai čögükür-ün köbegün
namaskyab tayiji üre ügei ::
iskyab erdeni-yin köbegün
jodba tayiji üre ügei ::
bisireltü qayan-u köbegün
vangčuy mergen qayan .
čambun jasay-tu sečen qayan .
132.

qara ayusi . čayan ayusi .
gendün dayičing krangla
galdan qutuγ-tu ::
vangčuy mergen qayan-u
köbegün alta . qongqur
qoyar :: čambun qayan-u
köbegün sara jasay-tu qayan
galdan ubasi . sebden . čeven
jab čin vang :: ubandai
darm-a siri-yin köbegün tayibung
qung tayiji . jodba yelden
darmaširi : tayibung qung
tayiji-yin köbegün gümbü
joriγ-tu ubasi . tegüni
133.

köbegün jasay-un tayiji
čoyijab :: darmaširi-yin
köbegün lhamô dorji
beyile :: tegünü köbegün norbo
bandi beyile :: asiqai darqan
qung tayiji-yin
qoyaduyar köbegün dayičing
qotuyur-un köbegün
ubasi qung tayiji .
tegüni köbegün badm-a erdeni
qung tayiji . dorji tai
qung tayiji :: badm-a erdeni
qung tayiji-yin köbegün
sayin lubsang gün ::
134.

dai qung tayiji-yin köbegün
gendün dayičing beyile :
tegün-ü köbegün süngjab
beyile ::
geresenje jalayirun qung
tayiji-yin qoyaduyar
köbegün noyantai qayan
bayatur-un köbegün töbed
qatan bayatar . tegün-ü
köbegün qongqur sečen
jinong : badma qatan bayatur ::
sečen jinong-yin köbegün
čer in čögükür . čarisgib
aqai dayičing . baqaran
135.

aqai . čaqasgib sečen noyan ::
čer in čögükür-ün köbegün
dorji joriγ-tu jinong .
tegün-ü köbegün sonom isi gün ::
čer isgib aqai dayičing-yin
köbegün čeven dorji čayan bars
tegün-ü köbegün bügübei
bars beyise :: baqaran aqai-
yin köbegün samadi jinong .
tegün-ü köbegün bunčuy giyun
vang :: čaqasgib sečen noyan
-u köbegün jasay-un tayiji
určan sečen qung tayiji ::
badma qatan bayatur-un
köbegün čerin gümbü qatan
136.

bayatur : tegün-ü köbegün
jasay-un tayiji günčen
qatan bayatur ::
geresenje jalayir-un qung
tayiji-yin yutayar
köbegün noqunuqu üijeng

noyan-u köbegün abatai
sayin qayan . abuqu mergen
noyan . kitad yelden qosi=
yuči . tümengken köndülen
sayin noyan . baqarai qosiyuči
noyan . bodisung odqun ::
abatai sayin qayan-u köbegün
137.

sabuyadai öljei-tü qung
tayiji . eriyekai mergen
qayan :: öljei qung tayiji-
yin köbegün orqudai nomči .
mujan ubasi qung tayiji ::
orqudai nomči-yin köbegün
dasi qung tayiji . tegün-ü
köbegün jasay-un tayiji
čering jab :: mujan ubasi
qung tayiji-yin köbegün
sibdui qatan bayatur beyise ::
jasay-un tayiji čing jasay ::
eriyekai mergen qayan-u köbegün
138.

gümbü tüsiyetü
qayan : namasgib dayičing
noyan . labadar qoluči
darqan noyan . dorji degür=
geči noyan :: tüsiyetü
qayan-u köbegün süjüg
günčün tegüsüksen včir
sayin qayan : šidiširi
beyile :
qamüy-i ayiladyüči
čöb-ün čay-un qoyadyar
čidayči sayin oyutu
šajin-u duvaza sayin čoy-
tu-yin qubilyan-u bey-e :
139.

dorji bintu dayičing ::
sayin qayan-u köbegün galdan .
vang . dorji včir tüsiyetü qan .
bandida erdeni :: galdan
vang-yin köbegün dongrub
vang :: bandida erdeni-yin
köbegün jasay-un tayiji
bamčur :: namasgib dayičing
noyan-i köbegün jambala dayičin
noyan :: labadar qoluči noyan-
u köbegün jasay-un tayiji
baqaran :: tegün-ü köbegün jasay-un tayiji vangbo
dorji degürgeči-
yin köbegün lhasučab čing qung tayiju
140.

tegün-ü köbegün čamčuy
namjal beyile ::
noyunuqu üjeng noyan-i
qoyaduyar köbegün
abuqu mergen noyan . tegün-i
köbegün angyaqai mergen noyan .
araquli dalai noyan : mergen
noyan-i köbegün badmasi
mergen čögükür . sonu
dayičing qung tayiji .
duyarjab bintu tayiji .
jamso čoytu dayičing .
jamyar aqai . čerindasi arjan-a
mergen dayičing :: mergen
141.

čögükür-ün köbegün jasay-un
tayiji čerin : tegün-ü
köbegün jasay-un tayiji
obu ::
dayičing qung tayiji-yin
köbegün giyun vang gürüski ::
arja-a mergen tayiji-yin
köbegün jasay-un tayiji
bayimčoy üjeng dayičing ::
araquli dalai noyan-u
köbegün darqan čin vang
buntar . bumbaskyab čoytu .
bambun erdeni . jamso
čoytu . sangyarjai dalai
dayičin . gürü mergen erinčin
tayiji ::
142.

čin vang buntar-un köbegün
darqan čin vang nonui :
dalai dayičing-yin köbegün
jasay-un tayiji oubu .
tegünü köbegün jasay-un
tayiji lider : tegün-ü
köbegün jasay-un tayiji
vangčuy ::
noyunuqu üjeng noyan-i
yutayar köbegün kitad
yelden qosiyuči üre
ügei ::
noyunuqu üjeng noyan-i
dötüger köbegün
143.

tümengken sayin noyan :
sayin noyan-i köbegün jodba
sečen noyan : kandukyab
erdeni üjeng noyan . toyin
boluysan-u qoyina aldar=

siγsan nom-un eγen : čerin
durqal noyan . luyay erke
čögükür . rčajay üijeng
noyan : česjab köndülen
ubasi : jambum tayiji .
bamčur erke jayisang . toyin
boluγsan-u qoyina sdanjin
toyin . bayatur erdeni
nomči ubasi boluγsan-u
144.

[qoyina]

bamali kerti . serjidid
sečen qung tayiji . sangyarji
altan qosiyuči . bayarja
keüken . gümbü köndülen
dayičing dügürgečgi giyun
vang ::
jodba sečen noyan-u
köbegün tarba čolum
qosiyuči . šamba qatan
bayatur toyin boluγsan-u
qoyina darm-a giyub toyin ::
čemen čögükür toyin
boluγsan-u qoyina
čögükür blam-a ::
145.

146.

čemen čögükür toyin
boluγsan-u qoyina
čögükür blam-a : bambun
mergen čögükür . čoskib
dayičing bayatur .
jambum tayiji . tambum
noyan ubasi .
sonom sečen dayičing
qosiyuči . badma
lobsang dayičing ::
čemen čögükür-ün
köbegün jasay-un tayiji
147.

buntar dayičing čögükür
tegün-ü köbegün jasay-un
tayiji doba :: sonom
dayičing qosiyuči-yin
köbegün tüsiy-e gün
ubada ::
nom-un eγen-i köbegün
yelden degürgeči . čoytu
ildüči . dayičing qosiyuči
erdeni nomči . mergen dayičing
lobsang toyin . erdeni
dayičing . maq-a div-a ::

148.

ilden degürgegči-yin
köbegün ilden noyan .
tengri toyin . itegeltü
nayirtu jasay-un čin
vang šamba ::
dayičing qosiyučı-yin
köbegün čambun joriytu .
dedekei mergen aqai .
buntar . bumčal . segürče .
jügder rasi dongrob .
čevengdorji ::
mergen aqai-yin köbegün
tusalayči güngvangčuy ::
149.

lobsang toyin-i köbegün
jasay-un tayiji sutai :
tegün-ü köbegün jasay-un
tayiji sarvanja ::
čerın durqal noyan-i köbegün
gümbü mergen aqai . tegün-i
köbegün giyun vang darjiy-a
tegünü köbegün giyun vang
gürüski :: erke čögükür-ün
köbegün nom-un qayan gambu
bandida qutuγ-tu ::
üijeng noyan-i köbegün
gün üijeng ayusi :
150.

tegün-ü köbegün pagbajab
dayičing aqai . tegünü
köbegün vangjal gün ::
köndülen ubasi-yin köbegün
jamyān dayičing qosiyučı
erke dayičing : dayičing
qosiyučı-yin köbegün
jasay-un tayiji idam
mergen aqai : erke dayičing-
yin köbegün jasay-un tayiji
namjal ubasi :: jambum
tayiji-yin köbegün bunidara .
erke dayičing . bummi yelden
151.

dayičing :: danjin toyin-i
köbegün günjiske erke tayiji .
subini bintu aqai . toyin
mergen dayičing . aran-a
čoytu . lhajab erdeni
aqai : čeden čoytu aqai :
budajab erke aqai . damrin=
jab . gürüjab čin tayiji :
namjal üijeng aqai . gendün=

jab :: bayatur erdeni-yin
köbegün bičigedei erke dayičing .
tegün-ü köbegün jasay-un tayiji
danjin :: serje dayun sečen
152.

qung tayiji-yin köbegün
sadar dayičing qosiyuči .
emnig nomči aqai .
čaybadar sečen noyan . jasay-un
tayiji šemjid . bajar ubasi
sonom bunčuy erdeni bayatur .
jamyar erke dayičing . čoskib
bintu dayičing sebden nomči
aqai . čoski dorji aqai
dayičing . erinčen dorji .
čivang erdeni aqai . danjin
mergen aqai . lhavang . sadavani
maq-a saduv-a ::
153.

sečen noyan-i
köbegün buni . tegün-ü
köbegün jasay-un
tayiji ariy-a :: sangyarjai
yelden qosiyuči-yin
köbegün duyar yelden qosi=
yuči : dorji erke yelden .
ilayyusan noyan qutuγ-tu .
duyar yelden qosiyuči-yin
köbegün šiqaru ildüči ::
bayarja keüken-i köbegün
namaskib dayičing qosiyuči .
čeden yelden čoytu . gendün
yelden qung tayiji .
čoskib bintu dayičing :
čeden yelden čoytu-yin
154.

köbegün jina miti čoytu aqai ::
giyun vang gömbo bosiy-tu-yin
köbegün . vangdui erke qung
tayiji . erinčen yelden aqai .
duyarjab dayičing aqai .
möngke erdeni dayičing .
damrin mergen aqai . lhavang .
vangjal ::
baqarai qosiyuči noyan-i
köbegün . tümegeken čoytu qung
tayiji . tegün-i köbegün včir
ayimay-un arslan ratn-a
erdeni . lingqu sečen dayičing .
155.

karm-a jüg-ün jasay . asaral
erke dayičing . jüg-ün

jasay-i köbegün tüsiy-e gün
sutai yelden : tegün-ü köbegün
jasay-un tayiji qongyur ::
geresenje jalayir-un qung
tayiji-yin dötüger köbegün
amin durqal noyan . tegün-i
köbegün dorjaqai qara
jalal . mouru buyima :
qara jalal üre ügei :
mouru buyima-yin köbegün
silui dalai jinong .

156.

dalai jinong-yin köbegün
majari yelden tüsiyetü .
labari erke tayiji . çeberi
erdeni ubasi . baba sečen
qayan . bumba darqan qung
tayiji : čoskib ubasi
qung tayiji . beyise dalai
jinong . beyise čebden
jinong . šira dasi qatan
bayatur . dalai qung tayiji .
beyise budajab jinong ::
yelden tüsiyetü-yin köbegün
arana mergen qung tayiji :

157.

saji erke jayisang . beyise
dari yelden qung tayiji :
laburi erke tayiji-yin
köbegün jayisang qung
tayiji . tegünü köbegün
jasay-un tayiji injana ::
baba sečen qayan-u köbegün
norbu sečen qayan . tegün-ü
köbegün rabdan sečen qayan .
giyun vang bunčuy . giyun
vang namjal : rabdan sečen
qayan-i köbegün sonom dorji
sečen qayan :: čoskib

158.

ubasi qung tayiji-yin
köbegün čerin dasi gün :
beyise ananda-yin köbegün jasay-
un tayiji günčoγ : beyise
danjin :: beyise čebden-i
köbegün . beyise aldar .
dalai qung tayiji-yin köbegün
dalai qung tayiji : tegün-i
köbegün čebden beyile ::
geresenje jalayir-un qung
tayiji-yin tabtayar
köbegün darai üre ügei ::

geresenje jalayir-un qung
tayiji-yin jiryuduyar
159.

köbegün delden köndülen :
tegün-i köbegün ouba büke
noyan . jöndu-dai bayatur .
ouba büke noyan-i köbegün
yal-tu noyan : tegüni köbegün
balbo bintu . tegüni köbegün
yelden noyan : tegüni köbegün
beyile lobsang :: jöndu-dai
bayatur-un köbegün . angqatu
sečen . dayaqai mergen noyan .
bayatur tayiji . dayicing
qung tayiji : ombu čögükür
usiyan yelden . čing bayatur .
usiyan yelden-gyin köbegün
giyun vang saran aqai ::
160.

tegün-ü köbegün lamařab beyile ::
geresenje jalayir-un
qung tayiji-yin doludu=
yar köbegün odqun
samu buyima : tegün-ü
köbegün . qongqui joryul .
yongsu darqan bayatur .
bügübei qosiyuči noyan .
čindayan sayin mařiy
noyan : temdegei čoytu .
qayiran čögükür .
qulan üjeng noyan ::
161.

čindayan mařiy noyan-i
köbegün . tangyud mergen
dayicing : tegün-ü köbegün
danřin dayicing joriy-tu :
tegün-i köbegün banřarakča
dayicing joriy-tu :
eden-dü řasay boluřsan
ügei :: : ::
činggis qayan-u yeke köbegün jüči-yin üre
anu . teüke qan . tegünü
köbegün sultan qan:
162.

tegün-ü köbegün bayatur qan .
tegün-ü köbegün řanggir qan :
tegünü köbegün qasay qan ::
jüči toymoy degere .
sayuba : angqasar .
qasalbis . darbis .
siken . ulayan makis .
toyus . mangyus ede

ǰüci-yin ulus ::

čayadai qan-i köbegün .

abdarai qan : tegün-ü

köbegün abul mamud qan :

163.

tegün-i köbegün sabdali

qan : tegüni köbegün

baydami qan : tegün-ü

köbegün abala qan . tegünü

köbegün ǰolburas qan :

tegünü köbegün abayili

qan : tegünü orun-

tu ismayili sayuba ::

čagadai-du qamil . turman .

buqayir . samurqan . yerken .

qasγar . aγsu . küčün-e .

keriy-e . čeriy-e . utus.

aq-a . qov-a . küsen .

164.

qara čelis . ančiyān . meke

ed bügüde čagadai-yin ulus :

činggis qayan degüner-tür

ömči öggügsen anu :

qasar-tu qorčün . lausačün ::

belgedei-tü nom-i , següsengkei

qačigin-dü kekedei . belǰiüdei

qara čerig . qalq-a ::

öčigin-dü üčiyed . moyil .

molsun ::

töbed-ün altan sandali-

tu qayan-i arban köbegün-i :

165.

tabun aq-a ni . tabun degüü-

degen ömči ese öggügsen-

tür tabun degüü salǰi

odču : tabun öngge

ulus bolba gekü :: börtü

čino-a köke mongγol omuy-

tan bolba : nigen inü čayan

solungγus bolba : nigen anu

šara sartaγul bolba : nigen

anu ulayan kitad bolba :

nigen anu qara tangγud

bolba gekü :: dörben qari

166.

gegči . ene tabu-yin nigen-i .

dörben-degen qari bolqu ::

ǰiryuyan tümen gegči :

uqayatu qayan-i : kitad-un

yüge-tür törü aldaqu-du :

γučin tümen mongγol anu :

dotara begeǰin-dü qočurba ::

arban tümen mongyol-ıyan
abči ıaruısan-ača . qoyına
elbeg qayan : oyırad-un
čorus omuy-tu qouqai
dayu ber degüü-ben
167.

alayılu . beri-ben abıysan-
ača ulamjılan : qouqai dayu-
tur dörben oyırad-i
medegülbe : ülegsın jırıyuan
tümen gegči ene bui : jęgün
ıurban tümen gegči :
čabčıqu ilden-ü ir
bolıysan . čargı duıulıyan-
u dele bolıysan . čaqar
tümen :: qangyai qan-tur
sayıju . qarin irekü-yin
qarayul bolıysan : qalayun
amin-tur tüsiy-e bolıysan :
168.

qalq-a tümen :: qulan
görügesün-i idej .
quluıur tarbayan-bar
julma kijü . qulıyayıči
degerme-yin terigün bolıysan :
quduı-un usun-i ıarayayči
uriyangqan tümen ::
barayun tümen gegči . erčimtü
način-i jęgür bolıysan :
ergikü qasay tergen-i
qadıyalaysan : erekei-tü-yin
mergen : ebčigün-tegen yeke
169.

jırüketü : omuy-tu
törügsın ejen-i ayula metü :
čayan ger-i qadqalaysan
ordos tümen :: kerüge-tü
morin-i yadasun bolıysan .
kerüju oruqu-yin
olja bolıysan : getejü
irekü-yin idesi bolıysan :
alta-yin arban qoyar
sübe sakiysan . ayula-
yin obuy-a . tala-yin
kösiy-e bolıysan arban qoyar tümen ::
170.

erdem-tü boyda-yin
iregül bolıysan : erte
edür küčün-ıyen öggügsın .
esüg-ün eker taray-un
körüngge bolıysan : tüng
yeke yöngsiyebü :: yöngsi=

yebü degere asud . qaračın-i
nemejü nige tümen : jırıyuan
tümen gegči ede bui ::
dörben oyirad gegči
qariyad . nigen-i ögülüd
edüge sargis gegči ulus
171.

bolba : nigen-i qosiyud
torıyud jегün ғар
dörbed qamsajı nigen :
nigen-i barayu . bayatud .
oyid . dörben tümen
oyirad gegči ene ::
qosiyud-un uy
čayadai čingsang . tegünü
köbegün čebden čingsang .
tegünü köbegün örüb
temür : tegün-ü köbegün
döčiyen düğüren :
172.

tegünü köbegün bolud buqu .
tegün-ü köbegün nayadai .
tegün-ü köbegün degüdei .
tegünü köbegün nayudai čingsang
tegün-ü köbegün sayimlaqu
čingči : tegün-ü köbegün
kösüi čingsang : tegün-ü
köbegün bobui mirja : tegünü
köbegün qanai noyan qongyur :
tegün-ü köbegün törü bayıqu
güüsi qayan : tegünü köbegün
jıgsikü mergen qayan : tegün-ü
köbegün ratna dalai qayan ::
173.

torıyud gegči kereyid
ung qan-i üre : soyusun .
tegün-ü köbegün bajar . tegün-ü
köbegün mayači menggi :
tegün-ü köbegün buyıya :
tegünü köbegün joljuqai
örlüg : tegünü köbegün
qov-a örlüg : tegünü
köbegün sikür dayičing :
tegünü köbegün bunčuıy :
tegün-ü köbegün ayuki ::
qouqai dayu čoros
omuy-tai : qouqai-yin
174.

köbegün batula čingsang :
tegünü köbegün toıun
tayisi : tegün-ü köbegün
esen tayisi : tegün-ü

köbegün araqan tayisi :
tegün-ü köbegün ongyuča :
tegün-ü köbegün boln-a tayisi
tegün-ü köbegün gümeçi qara
qula : tegün-ü köbegün
qotuçuçin bayatur qung
tayiji : tegün-ü köbegün
sengge : galdan bosıy-tu :
sengge-yin köbegün čiven rabdan ::
175.

qoyid-un uy jabqay
mergen-i üre : qoyid-un
qutaya beki-yin köbegün
inalči-un . činggis qayan
ökin-iyen čeçi ken-i
öggügsen . inalči-yin aq-a
törülči-tü jüci-yin
ökin qolui qan-i öggüg=
sen : eden-i üre vaçirai
mingyatu . tegün-ü köbegün
sutai mingyatu : tegün-ü
köbegün eselbei kiy-a :
tegün-ü köbegün nom dalai :
176.

tegün-ü köbegün sultun
tayisi : tegün-ü köbegün
čoskin : tegün-ü köbegün ayu :: : ::
177.

činggis qayan-u degüü
anu : ögelen qatun-ača
törügsen qabutu qasar :
qasar-un köbegün engke
sümir tayiji : tegün-i
köbegün andu sira ɣalɣayu
čing tayiji : tegün-i köbegün
gegen kebneg-tü : tegün-i
köbegün buraqai sečen :
tegün-i köbegün šabi siramun :
tegün-i köbegün uriyangqaçin
mergen : tegün-i köbegün
aɣsayaldai noyan : tegün-i
köbegün aruy temür :
178.

tegün-ü köbegün andayaliy
buqa noyan : tegün-i köbegün
jüku . doqu . yisüngkü
ɣurban : yisüngkü-yin köbegün
sigüsitei bayatur : noyan
bolud un : sigüsitei-yin
köbegün bolunai noyan : tegüni
köbegün urtuqai buyan-tu
noyan . darqan mandui . tombui

ĵayayaĉi . esmelün noyan :
ebetei qongyur . münggü
bölkü noyan . buraqai noyan .
omusiri naiman köbegün ::
179.

urtuqai-yin köbegün
yelden toytu bolqu :
darai sayin qara :: yelden
toytu bolqu-yin köbegün
buĉi : tegüni köbegün
barduqai : tegüni köbegün
bayisaqal : tegün-i köbegün
kedü : kerekü büke : ketü-yin
köbegün ubadai ĉolum .
abuu bayatur : abuu-yin
köbegün seren dasi :
kerekü-yin köbegün ubadan ::
darai sayin qara-yin köbegün
lang tayĵi . nonun üijeng
180.

noyan :: nonun üijeng noyan-i
köbegün tabutai seĉen
ĉögükür . nomuqun noyan .
qamuĵ joriĵ-tu noyan .
ĉörükü noyan . bayabai
seĉen . dulba ĉing . bamba
üijeng :: ökin inü
bayiqan ĵula-aĉa .
dalai blam-a yondan
rgyamco qubiluyusan ::
dulba ĉing tayĵi-yin
köbegün vĉir-tu . ombu .
buquldai güyen . darm-a
181.

ĉoyan : ombu-yin köbegün
ĵamso . buquldai-yin
köbegün gümede : darma-yin
köbegün nemenge ĉoyan ::
nemenge ĉoyan-u köbegün
damba ĉoyan tayĵi ::
182.

ĉinggis qayan-u nige
degüü anu menggilün qatun-
eĉe törügßen : büke
belgedei-yin üre-yin üre .
bürgüd noyan : tegün-ü
köbegün nom . tarni . nomtu .
buyantu :: nom temege-tü
qayan-u köbegün mandusi
qatun-aĉa törügßen
abaqai . babaqai . darai .
darayisun . buriyadai ::

ayusi abai-ača törügsen
baytu kitad qoyar :
183.

abaqai-yin üre sayin
qağan-a-tu namčun sečen
joriγ-tu : jasay-tu qan-a-yi-
du sečen bilig-tü ::
babaqai-yin üre nom-un
ejen-e-yi-dü sečen toyin .
yelden tüsiyetü-ten :
dara-yin üre qayaqu
üjeng . tegün-ü köbegün
jebe . jekēdü-ten .
darayisun-i üre čikin
balbači . badm-a . qotan
joriγ-tu . qujir bilig-tü .
184.

bügekei güyen jayisang .
bügejekei yelden ubasi ::
bügekei-yin köbegün čindamani
toyin-tan ::
buriyadai-yin üre sayin
qağan-a-yi-du
tölügesün sečen tayiji .
tūjigir . bouqui . tataqu
üjeng . jorγul tayiji-
tan ::
baytu noyan-i üre dontu
čolum güüsi . tegün-ü
köbegün erke dayičing .
185.

süjüg-tü qoyar : erke
dayičing-yin köbegün büke
tayiji . dayičing qosi=
γučı : süjüg-tü-yin
köbegün jamso erke čoytu ::
kitad noyan-a-yi ebedei
abai-ača törügsen .
gereltü ubasi .
bulγudai erdeni : dorji yelden : majiy
gereltü ubasi-yin köbegün
čemger güyen . aldar ubasi
dayibung üjeng . lobsang
ubasi . erke ubasi .
erdeni nomči :

186.
bulγudai erdeni-yin köbegün
dayibung erdeni . tegün-i
köbegün bandi dayičing :
dorji yeldeng-yin köbegün
seren mergen tayiji . sonom
güyen jayisang . arana erdeni .

badm-a güyen jayisang :
bürgüd noyan-i qoyaduğar
köbegün darai-yin köbegün
següsenggei bayatur noyan :
tegün-i köbegün tümedei
jasay-tu : tegün-i köbegün
budasiri jinong : tegün-ü
187.

köbegün tusqar jinong .
namo jayan qung tayiji :
tusqar jinong-yin
köbegün şagja vang : tegün-
ü köbegün urjan karbo
giyun vang . demçoy agi ::
188.

abagai-yin üre
seçen bilig-tü :
babaqai-yin üre
seçen toyin-tan :
darai-yin köbegün
çasuči yelden . bujidai
cing bayatur . qorsu
seçen tayiji . qolçu
degürgeçi . qayaqu üijen .
çasuči yeldeng-yin
189.

köbegün bujidara çolum .
bujidai cing bayatur-un
köbegün dayicing bayatur .
tegün-ü köbegün damrin ::
qaqau-yin köbegün jebe .
jegētü-ten .
darayisun-i köbegün .
çikin balbaçi . badan .
qutay joriytu . qojir
bilig-tü bögekei
güyen jayisang .
190.

bögeçekei yelden ubasi
buriyad-yin köbegün
tölügesün seçen tayiji .
torjigir küngkür .
janggidai joryul tayiji
bouqui çörükü tayiji
tataqu üijeng . tuytai
seçen qosiyuči ::
baytu noyan-i ebedei
dayisun abai-aça
191.

törügsen dontu
çolum güüsi : güüsi-
yin köbegün erke dayicing

süjüg-tü : baytu
noyan-i ükügsen qoyina .
kitad noyan-nai
ebedei abai-aça törüg=
sen dorji yelden :
gerel-tü ubasi . sünid
abai-aça törügsen
boljudai erdeni ::
192.
dorji yeldeng-yin köbegün
sonom güyen jayisang
üre ügei . arana erdeni .
badm-a güyen jayisang ::
majiy gereltü ubasi
-yin köbegün . lobsang
ubasi . aldar ubasi .
tayibung üijeng . çemger
güyen . erke ubasi .
erdeni nomçi ::
194.
tölügesün seçen ura⁷ ügei
baytu üre dotuyadu qoyar
bengleg besüg
195.
dotuydu
199.
degedü
amuyulang
yeldeng
ering aqai tan-a-yin
205.
bayasqu
213.
ol (tib.) eliy-e rgod (tib.) tuluysan
gdungs (tib.) niruyu shar dorona
nub (tib.) örün-e yo ba'i (tib.) qajayiysan
on sayin amuyulang
boltuyai
214.
boyda
216.
degedü
boyda-yin
egüde
büren qamtu
jiryay-a
217.
dalai blama-yin gegen
ôm ma ni bad me hum
219.

---

⁷ Üre.

tede

222.

geresenje-yin doluyan
qosiγun-tu sayuysan uçir
inü : dayan qayan-a čino=
sun uda bolad jil büri
taki čikitei alaju qataya=
mal kürgen ajuyu nigen
odaqui-tayan qaraču
kümün jalayir kerüd-ün
sigečiner medejü yabun :
teden-e ker medegül-ün bölüge :
edüge qan ejen-ečegen nigen
köbegün γuyur-a irelüge
bi kemen öčibesü :

223.

qayan jöbsiyejü jimisgen
qatun-u yeke köbegün gere
bolad-i ögbei : uda bolad
nögüge jil gere bolad-i
qayan-a abun odču öčirün :
ejen qayan-u köbegün-ü erke
inü yeke : eki ügei qalq-a-
yin aburi inü doysin .
edüi asaraydaysan albatu
činü egün-eče qoyina eregüdü
oruyujai bi kemen ögču
ireküi-degen nayadun yabuqu
geresenje neretü köbegün-i
abču iregsen-i medejü

224.

qayan-u dergedeki tüsimed
ögülerün : qayan asaraju
köbegün-iyen soyurqabasu
qarin qarijulju öggüged :
edüge ečine yakin qulaja
odqu nekejü jasalaydaqu
kemebesü : qayan bojulčilan
jaraq busu abču odtu=
γai kemen nekegülbei :
uda bolad köbegün=čilen
yabuju öčiyed-ün mönggüčei
daruy-a-yin ökin qatungyai
neretei uriyangqan-u
mendü-yin ökin möngküi

225.

neretei qoyar-i qudačilan
soyilaju : üčiyed-ün
ökin-i bayulaja açaraqui-
tur čayan temege açiyulju
jegeren uyujı emüskejü
ögbe : uda bolud-un jeke

köbegün toytuqu isegei
modun quriyaǵu öçüken
ger gerlen mal sayǵu uda
bolud-aça berileküi-yin
tula gertü inü ülü orun :
sayǵısan sün-iyen qana-yin
nidü-ber ǵadana-aça öggün
yabubai : mendü-yin ökin-i
226.

çaqar buliyaǵu abuǵısan
aǵıyǵu : tende çaqar-tu
nigen kümün-lüğe qobtai
boluǵad : erten-ü minu
süitü qalq-a-yin uda
bolud bölüğe : kemen qalq-a-
tūr bosçu irebesü uda
bolud geresenǵe-tūr abqa=
ǵulba : tende geresenǵe-yi
öbere bayulǵısan bölüğe :
yeke biyǵı barǵun qoyimar-a
umtaǵu : bay-a biyǵı jęgün=
tege umtaǵu yabutala yeke
biyǵı öǵüler-ün : ta qoyar-
un jıryaldun kebtęküi-yi
227.

bi kir üjekü : minü gerte-
eçe ǵaruytun kemęsen-tūr
ger ügei ǵadana untaqu
bolba : uda bolud öçüken
ger-dür-iyen oruyulǵu
nigen-e idegelen yabuqui-
tūr yeke biyǵı toytuqu-
yin ǵadana ireǵü öǵülerün :
ta bügede möngküi-lüğe nigen
bolba : tan-aça bi yakin
qayačan bölüğe : kemen yeke
dayubar qayilabai : ǵalayir
qung tayǵı qalq-a-yin
ejen boluǵısan-u yosun eyimü
bölüğe :: ǵalayir qung tayǵı
228.

usun takiy-a-tai : yeke
tayıqu ǵaǵar luu-tai :
geresenǵe ǵalayir qung tayǵı-
yin yeke qatun üçiyed-ün
möngküçüi daruǵ-a-yin ökin
qatun qai tayıqu-aça
asiqai qung tayǵı temür
bars-tai : noyandai temür
taulai-tai : noyunuqu
üjeng noyan modun moritai :
amin duraqal ǵal beçi-tei :

darai temür quluγuna-tai :
delden usun bars-tai : samu
buyima modun luu-tai :
mingyal-un abai modun moyai-tai
229.

uyiyurjın-u aqaçai-tu
öggülüge : tümengken abai
γal moritai : uriyangqan-u
ubasang-du öggülüge :
mendü örlüg-ün ökin
mönggüi qatun-aça törügsen
altai abai delden noyan-
luγ-a saçayu bölüge : uriyang=
qan-u abantu-du ögülüge :
geresenje-yi nöğçigsen-ü qoyina
yeke tayiqu eke inü doluγan
köbegün-degen ömçi öggülüge :
asiqai-du üüsin jalayir
qoyar-i : noyandai-du besüd
eljigen qoyar-i :
230.

noγunuqu üijeng-dü
kerüd γorlos qoyar-i :
amin-tu qoruγu küriy-e
çoyuqur γurban-i : darai-
du kökeyid qatagin qoyar-i :
delden-dü tangyud sartayul
qoyar-i : samu-du γayça
uriyangqan-i ögbe ::
asiqai qung tayiji-yin qatun
inü jalayir-un oljaçi
mingyan-u ökin : altaqan seçen
qatun-aça törügsen bayandara
qung tayiji γal qoni-tai :
tümen dara dayičing temür
231.

noqai-tai : üdkei ildüçi
modun bars-tai : noyandai-
yin qatun kerüd-un bayasqu
çingçi-yin ökin badai bayan
qatun-aça törügsen : dalai
abai-yi qorçin-u joriγtu-
da öggülüge : öbügelçin
abai-yi görlüüs-ün müngküi-
tür öggülüge : bulingqan
abai-yi jalayir-un moudai-
du öggülüge : töbed
qatan bayatur temür γaqai-
tai : tegün-i köbegün qongqui seçen noyan .
badm-a dayičing qatan bayatur :
232.

noγunuqu üijeng

noyan-u qatun inü
gilüyed-ün beki-yin ökin
eçengken joriy-tu qatun-
aça törügsen ebitei
abai-yi nom-yin köbegün
baytu-du öggülüğe :
abatai sayin qayan modun
bars-tai : abuqu mergen
yal luu-tai : kitad
yelden temür bars-tai :
buriyad seçen çögükür
temür takiy-a-tai :
233.

baqarai qosiyuči
noyan : odqun bodisug
modun üker-tei : bay-a
qatun inü : mön joriy-tu :
qatun-u ači altai qatun-aça
törügsen : çayayčın abai-yi
nom-yin köbegün buriyadai-
du ögbe : tüngkei abai-yi
ongnid-un tümen jasay-tu-
dur öggülüğe : baqarai
qosiyuči bodisug odqun-
luy-a saçayu bölüğe : tolui
abai-yi jasay-tu-yin
abay-a büke-tür öggülüğe :
234.

amin-u qatun inü qorčın-u
dara-yin ökin bambuqai
qatun-aça törügsen tünggelčın
abai-yi jasay-tu-yin abay-a
büke-tür öggülüğe : amin
durqal-un köbegün : çorçaqai
degürgeči temür beçitei : mouru
buyima usun noqai-tai : darai-
yin qatun inü ongnid-un
bayasaqu-yin ökin tunal
bölüğe : darai üre ügei bui :
delden-ü qatun inü uriyang=
qan-u buyidurung-un ökin
mandal qatun-aça törügsen
235.

ouba büke yal moyai-tai :
jondu-tai bayatur .
sečen çögükür-lüğe saçayu
bölüğe : tüngken abai-yi
oyirad-un toqui-du
öggülüğe ::
samu-yin jimisgen qatun-
aça törügsen : qongqui
joryul usun noqai-tai :

samçaqan abai yongsu
darqan bayatur ƣal taulai-
tai : noyandai qatun-aça
törügsen : böğübei qosi=
ƣučı usun takiy-a-tai :
236.

činday-a joriy-tu modun
noqai-tai : ječegegen abai
temdekei čoy-tu ƣal
quluƣun-tai : qulan
üjeng ƣajar taulai-tai :
qayıran čögükür temür luu-
tai tünggeljin abai-yi
uriyangqan-u buda-tur
öggülüge : ječegegen abai-yi
uriyangqan-u buyınuƣ-tur
öggülüge :: bayandara qung
tayji-yin qatun inü
uriyangqan-u buyıdurung-un
ökin bulaqai alay qatun-aça
237.

törügsen gelün čino-a šara
siroi moyai-tai : layıqur
qayan usun noqai-tai :
tümen dara dayičing-un qatun
inü babusai ung-un ökin
tayıyal qatun-aça törügsen :
šolui qung tayji ƣal
taulai-tai : mingqai dayičing
temür moritai : nubandai
darqan bayatur modun noqai-
tai : üdkei ildüči-yin
qatun inü nom-i-yin ökin
samçaqan-aça törügsen :
subaqai abai-yi jalayir-un
qongqu-dur öggülüge :
238.

touqai abai-yi jalayir-un
šudai-dur öggülüge :
töbed qatan bayatur-un qatun
inü ongnid-un següsengkei-yin
ökin muldai qatun-aça
törügsen qongqui erdeni
sečen ƣajar bars-tai :
badm-a dayičing joriy-tu
ƣal aqai-tai : dörben
abai : anduqai biyjı-eče
törügsen qoyar abai ::
abatai sayın qayan-u qatun
inü dara-yin tunal güngji-
eče törügsen bayaran
239.

abai-yi uriyangqan-u
qoluči-du öggülüge :
suldusun tüngkei qatun-
ača törügsen sabuyudai
öljei-tü usun takiy-a-tai :
mingyaqan abai-yi bayiqu-
yin köbegün bükügenjei-dü
öggülüge : ĵalayir-un
qulman sečen qatun-ača törüg=
sen eriyekci mergen qayan :
yaĵar bars-tai : čamudar
abai-yi kitad-un köbegün
majiy-tur öggülüge :
abuĵu mergen-ü qatun
uriyangqan-u öki...

240.

qatun-ača törügsen tolui
abai-yi suldusun kölüge-
tür öggülüge : tolun abai-yi
uriyangqan-u mayuuqai-tur
öggülüge : angyaqai dayičing
yal quluyun-tai : ĵalayir-
un ökin imayaĵčin qatun-ača
törügsen kökübüri abai-yi
kölüge-yin degüü uubaqai-
tur öggülüge : tatar-un
tamtai-yin ökin ongqui
qatun-ača törügsen raquli
čov-a tayiji modun bečitei :
samur rasi qoyar abai :
... abai-yi ongnid-un

241.

babaqai-yin köbegün töbed-
tür öggülüge : brasi
abai-yi ongnid-un darayisun-
i köbegün büküküi-tür
öggülüge :: kitad yeldeng-
ün qatun inü yeke ayuudai-
yin ökin turumqan dalai
qatun-ača törügsen : tamtai
qung tayiji modun noqai-tai :
bümbüi abai-yi baytu-yin
köbegün dondu-du öggülüge :
šiuſei buyima yaĵar bars-tai :
siluyiqan abai-yi ĵalayir-un
tüngsei-tur öggülüge ::
buriyad sečen čökü...

242.

qatun inü erkegüd-ün
töbüyin ökin multai qatun-ača
törügsen : ĵodba sečen tayiji
usun qonitai : sonomsu

abai-yi kerüd-ün buyidurung-
un köbegün qotaldu-tur
öggülüğe : samur abai-yi
kitad-un köbegün mañiy-tur
öggülüğe : darmayay abai-yi
mön multai qatun-u ači
arsi-dur öggülüğe :
bodisug odqun-u alaydai
qatun-ača törügsen
kanduñab üijeng ɣal
beči-tai : čerin duraqal
243.

noyan siroi noqai-tai :
luyay erke čögükür temür
quluyun-tai : bodisug
odqun-u mongyoljin qatun-
ača törügsen badmanču
abai-yi ongnid-un sonom-
tur öggülüğe : čemisjid
abai-yi ongnid-un šaydur-
tur öggülüğe : lhamosang
abai-yi ongnid-un töbed-
ün köbegün čerin erke jayisang
erdeni üi jayisang-dur
öggülüğe : samay abai-
yi mañiy-un köbegün
244.

senggerjei-tür öggülüğe :
ongnid-un buriyadai-yin
ökin kökürei qatun-ača
törügsen : rañayay modun
moñai-tai : rñamčo abai-yi
eriyegjid-ün mongyol-dur
öggülüğe : yamun ɣařar
takiy-a-tai : lharçal temür
noqai-tai : senggerjei
abai-yi eriyegčid-ün
mongyol-un ökin degüü
tüngküi qatun-ača törügsen
bařatur yamun-luy-a
245.

sačayu bölüğe : mön
tüngküi qatun-u ači
tüngküsi qatun-ača törüg=
sen časkib ɣal qoni-tai .
bamñur ɣařar
bečitei : bařarja temür
ɣaqai-tai : jamuřjid
abai jamudar abai multai
qatun-u ači indarai qatun-
ača törügsen darmayay abai-
yi merged-ün bayising-ün

köbegün munisu-du
öggülüge :
senggerjei temür noqai-tai :
jalayir-un tüngse-yin
246.

ökin çayan dara qatun-aça
törügsen qoyar abai nom-
un dalai :: baqarai qosi=
yuçi bayatur-un qatun inü
ongnid-un berke-yin ökin
tayiqu qatun-aça törügsen
çoruqul çoytu temür
moçai-tai : bodisug
odqun-u qatun inü
qorçin törü-yin ökin
alaydai qatun-aça törügsen
kökükei abai-yi buriyada-yin
köbegün tataqu-dur öggülüge
247.

eriyegçid-ün möngkei-yin
ökin mongyoljin qatun-aça
törügsen : mayu abai-yi
kerügüd-ün mön qotaltu-
dur öggülüge : çurçaqai
degürgeçi-yin qatun inü
angyuli bölüge : buyima-yin
qotuγur qatun-aça
törügsen : γayça çomu
abai-yi jalayir-un çögükür-
tür öggülüge : mouru
buyima-yin qatun inü
jalayir-un qoluçi-yin ökin
imayaqai qotuγar qatun-aça
248.

törügsen buyilai abai-yi
kitad-un köbegün dorji-tur
öggülüge : šoloi dalai
seçen qayan γal üker-tei :
odba buyima-yin qatun inü
jalayir-un qulja-yin ökin
qatun-aça törügsen aqadai
mergen modun noqai-tai : nige
abai-yi suldusun qoruqai-
tur öggülüge : jöndu
dayičing bayatur-un qatun
inü ongnid-un buyan-tu-yin
ökin qatun-aça törügsen
angqan-du seçen modun noqai-tai
249.

tayaqai mergen usun
mori-tai : tuuqai abai-
yi uriyangqan-u soyusan-

tur öggülüge : jalayir-
un kilüge kingyan-u ökin
qatun-ača törügsen dorji
erke dayičing temür taulai-
tai : usiyan yeldeng
irčigei abai . genel abai :
ongnid-un qatun-ača
törügsen sümendei bayatur
sümer čögükür : čoytu
erdeni . gümbü : qongqui
250.

jordul-un köbegün bülbei=
ken nomči : buraqai mergen :
čörükü qonjin : bükübe-yin
köbegün jal-tu gilungqur .
temdekei-yin köbegün tüdei
bayatur : dorji bintu :
qayiran noyan-i köbegün nige
qatun-ača qolatu sečen :
sikür čolum : nige qatun-
ača mayu bayatur . mayužiqai
tabuyula bui ::
layiqur qayan-i köbegün
ünengken jasay-tu qayan :
251.

ubantai serje darmasiri :
erke abai : šiloi qung
tayiji-yin köbegün nige
qatun-ača umaqu qoloči .
nige qatun-ača bodisiri
joriy-tu : manjusiri güüsi .
badm-a erdeni qung tayiji :
dorji erke qara : gümbü=
dei noyan : senggerjei
erdeni : sang-i gümbü
yeldeng : mingqai dayičing-un
köbegün . nige qatun-ača
angyaqai bayatur : engke
mergen : labasai sečen :
252.

nige qatun-ača erdeni .
badm-a nomči : ongbu . sirab .
ubadai darqan bayatur-un
köbegün : günčoy erke . čerin .
šadada . oubu dorji :
qongqui sečen noyan-u
köbegün : čerin čögükür :
qojigir aqai dayičing :
gürü erke jiryuyula bui :
sabayudai öljei-tü-yin
köbegün sečen qatun-ača
törügsen orqudai nomči

bintu qatun-ača törügsen
gümejei čolum :
253.

suburyatu qatun-ača
törügsen gongbo rgyal :
eriyekai mergen qayan-u
köbegün bintu qatun-ača
gümbo tüsiyetu qayan .
γurban abai : sün tayiq-u
ača törügsen lamařab dayičing
noyan : lamadar darqan noyan :
delger beiři-eče törügsen
nige abai : dorři degürgeči
noyan : angyaqai dayičing-un
köbegün . yeke qatun-ača
törügsen badmasi mergen
čögükür : ilbügen .
dörben abai : bay-a

254.
qatun-ača sonu erdeni :
řamyān řamso . γurban abai
bui : raquli dalai noyan-u
köbegün bumtar čoy-tu :
bumbaskib . bambum erdeni .
řamso čoytu : senggerře
aqai : gürü mergen . řiryuyan
tayři bui : badmasu .
dorřimso . bumču . sundar .
čoyisum tabun abai bui :
tamtai tayři-yin bodisug
abai bui :: řodba
tayři-yin yeke qatun-ača
törügsen . čulum . qadan .
255.

bintu . nomči : nige qatun-
ača bilig-tü . čing . čov-a .
sonom : nige qatun-ača
badm-a arbayula bui : kantuřab erdeni-yin
köbegün laskib yeldeng :
bumbaskib čov-a : serřimü
bintu aqai : čamřar erdeni .
saramun mergen . rgyalskyab
čoytu : serřiyeŋg dayičing :
gürüskib erke : naimayula
bui : čerin tayři-yin
köbegün bamčuŋ gümbo qoyar
bui : luyay erke čögükür-ün
256.

köbegün bandida qutuy-tu :
uryuday erdeni dayičing
qoyar bui : sarřaiy
üjeng-ün köbegün ayusi

ananda . nima rinčen . darm-a
rinčen dörbegüle . yamun tayiĵi-
yin köbegün norbo buyidara :
amadar ħurban : ĵiydasi-
yin köbegün : seter erdeni .
emnig nomči . çaybadar .
bunçuy . baĵar . ſemĵid .
ĵamyan . sebden . çeveng .
durqan . noyuyan dara-aça
qoyar köbegün : köndülen
ubasi-yin köbegün ĵamyan .
257.

toba . erinčen . gürü . dorĵi .
samdan . gübüri . sirab .
naimayula . bimalakirti-yin
köbegün biçigedei : yeldeng
qosiĵuči-yin köbegün
duyar . dorĵi . qutuy-tu
ħurbayula bui : darmakirti-
yin köbegün erke tayiĵi :
mergen dayičing : arana .
lħaĵib . bintu . çebden .
damrin ĵab doluyula bui :
binĵay-a-yin köbegün
anamskib : yeldeng . gendün .
nintü dörbegüle :
258.

çögükür-yin köbegün
vangdui . erinčen . duyarĵab
sartayul qatun-aça qoyar
köbegün tabayula : çoytu
tayiĵi-yin köbegün inü .
ikeresün dürüi : büriyeçi-
yin ökin ĵuçuı beĵi-eçe
törügsen vçir qosiĵuči
arana erdeni : badm-a
sečen : spyanam abai :
ĵančanam abai : noyuyan
gere abai : sogsuda abai .
uriyangqan-u ubasang
259.

tabunung-un ökin askid
beĵi-eçe törügsen karma
mergen tayiĵi : borĵigin-u
torĵigir köngkür tayiĵi-yin
çerin ĵid beĵi-eçe törüg=
sen . asaral tayiĵi . sundar
abai . sbyanma abai-yi ĵorlos-
un dalai erdeni nomči
tabunung-tur öggülüge :
yanĵanma abai-yi uriyangqan-
u abai-yi ĵamço delger

tabunung-dur öggülüge :
šolui qung tayji-yin
köbegün aqai qatun-ača
260.

törüksen mažari yeldeng
tüsiy-e-tü . labari erke
tayji . çeberi erdeni
ubasi : baba sečen čögükür .
bumba naimayula bui :: gömbo
tüsiyetü qayan-u köbegün
inü čeven sayin qayan :
sidi siri :
jibjun damba qutuγ-tu :
dorji bintu dörbegüle bui :
dayičing noyan-u köbegün čerin .
toyin . dayičing . erdeni
dörbegüle bui : darqan
toyin-u köbegün ratna
261.

ombo . brasi . čerin .
baqaran tabuyula bui :
degürgeči-yin köbegün bumtar .
lhabsin qoyayula bui ::
dörben oyirad duv-a soqur-
un üre bui : edüge čay-tur
jiryuyan omuy-tai : dalai
tayisi dörbed omuy-tai :
naqur üijeng-ün ečiǵe inü
jadai : eke inü aqayiqan
qatun : jadai-yi üküksen-
ü qoyina : aqai-ača törüksen
bayibayas qoyayu=
la bui : üjiyed
262.

omuy-tai : aqai-yi
kübker-ün bayiri-du
sayin qayan alaluy-a :
qotayai-tu čoruyus
omuy-tai : qoyid-un
noyad sölen inalči
törülji-yin üre : jüü
čingsang bayatud omuy-
tai : ki mergen temene
kereyid omuy-tai ::
274.

bayasaqu
bayasaqu bürgüd
281.

tataqu erkem üijeng
egüni aqmad köbegün
samdan atar üijeng
tegri yeke ende-eče

yeke bi
282.
čendü